

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки, права та управління бізнесом

Допущено до захисту
Завідувач кафедри
д.е.н., проф. _____ А.В.Андрейченко
“ 14 ” листопада 2022 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за освітньою програмою «Економіка, планування та управління бізнесом»
на тему:

**«РЕАЛІЗАЦІЯ ПЛАНУ РОЗВИТКУ ВАСИЛІВСЬКОЇ ГРОМАДИ В
УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ»**

Виконавець:

Студент ЦЗВФН, гр. М5

Дімчогло Д. Ю. _____

(підпис)

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Карпов В.А. _____

(підпис)

ОДЕСА – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗРОБКИ ПЛАНУ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ	6
1.1 Поняття плану розвитку місцевого економічного розвитку (МЕР)	6
1.2 Механізми та інструменти управління економічним розвитком територіальних утворень	11
1.3 Нормативно-правові засади стратегічного планування в Україні	17
РОЗДІЛ 2 ДІАГНОСТИКА ПОЧАТКОВИХ УМОВ РОЗВИТКУ ВАСИЛІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ (ТГ) В ДОВОЄНИЙ СТАН	26
2.1 Географічне розташування та природно-ресурсний потенціал ТГ	26
2.2 Основні тенденції соціально-економічного розвитку ТГ	31
2.3 SWOT-аналіз розвитку ТГ	43
РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА ПЛАНУ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ВАСИЛІВСЬКОЇ ГРОМАДИ В ДОВОЄНИЙ ПЕРІОД ТА УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	53
3.1 Стратегічний план дій місцевого економічного розвитку громади в довоєнний та післявоєнний період	53
3.2 Сценарії та етапи реалізації стратегії розвитку громади	58
3.2 План дій з реалізації стратегії розвитку громади в умовах воєнного стану	66
ВИСНОВКИ	75
Список використаних джерел	82
Додатки	91

АНОТАЦІЯ

Дімчогло Дмитро Юрійович, «Реалізація плану розвитку Василівської громади в умовах воєнного стану»

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за освітньою програмою «Економіка, планування та управління бізнесом».

Одеський національний економічний університет м. Одеса, 2022 рік.

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес вибору та обґрунтування напрямів забезпечення місцевого економічного розвитку (МЕР) Василівської громади в умовах воєнного стану.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти розвитку територій: поняття місцевого економічного розвитку, нормативно-правові засади стратегічного планування в Україні на місцевому рівні, методичні підходи до формування програми та плану дій місцевого економічного розвитку, основні елементи механізму її реалізації.

Проаналізовано економічний стан розвитку Василівської ТГ, виявлено основні тенденції розвитку, сильні та слабкі сторони громади, можливості та загрози зовнішнього середовища, визначені стратегічні цілі соціально-економічного розвитку громади, пріоритети, операційні цілі та завдання, запропоновано програму місцевого економічного розвитку Василівської громади до 2027р., обґрунтовані пропозиції щодо особливостей реалізації функціонування економіки громад в умовах воєнного часу.

Ключові слова: економічний розвиток, стратегія, стратегічні цілі, пріоритети, завдання, економічна програма, план дій з реалізації проекту.

ANNOTATION

Dimchoglo Dmytro Yuriyovych, "Implementation plan for the development development of the Vasyliv community under martial law"

Thesis for Master degree in specialty 076 " Entrepreneurship, Trade and Stock Exchanges " according to the educational program "Economics, planning and business management". - Odessa National Economic University. - Odessa, 2021.

The master's qualification work consists of three sections. The object of the study is the process of choosing and justifying directions for ensuring local economic development (LED) of the Vasyliv community in the conditions of martial law.

The paper examines the theoretical aspects of territorial development: the concept of local economic development, the regulatory and legal foundations of strategic planning in Ukraine at the local level, methodical approaches to the formation of a program and action plan for local economic development, the main elements of the mechanism of its implementation.

The economic state of the development of Vasylivska TG was analyzed, the main development trends, strengths and weaknesses of the community, opportunities and threats of the external environment were identified, strategic goals of the social and economic development of the community, priorities, operational goals and tasks were determined, and a program of local economic development of the Vasylivska community until 2027 was proposed. , substantiated proposals regarding the peculiarities of implementation of the functioning of the community economy in wartime conditions.

Key words: strategy, economic development, priorities, strategic goals, tasks, economic program, action plan for project implementation.

ВСТУП

Актуальність теми. Впровадження системи економічного планування розвитку територіальних громад є визнаним у світовій практиці методом в системі управління, який дає можливість створювати умови і використовувати потенціал громади, консолідувати зусилля влади та мешканців для перспективного розвитку громади. Економічна стратегія та програми розвитку території є базовими програмними документами, які відображають бачення розвитку міста на найближчу перспективу з уточненням довгострокової стратегії розвитку та конкретних поточних планів і проектів реалізації операційних цілей стратегії. Вони ставять за мету досягнення економічного та соціального зростання, збільшення добробуту, підвищення конкурентоспроможності економіки громади, комфорту життя населення та реалізацію інтересів усіх секторів територіальної громади (ТГ).

Завдання планування розвитку громад розглядалися в наукових роботах як зарубіжних так і українських дослідників. Серед науковців насамперед слід виділити праці таких авторів, як: О. І. Павлов, О. Г. Булавка, В. Г. Андрійчук, В. В. Юрчишин, Ю. Е. Губені, М. Й. Малік, І. В. Прокопа, В. К. Терещенко, П. Т. Саблук, Л. О. Шепотько, А. І. Ковальов, Н. В. Сментина та багато інших [2,7].

У процесі децентралізації перед кожною територіальною громадою стоять чисельні завдання, серед яких основними є: формування бюджету, визначення пріоритетів розвитку ТГ, забезпечення надання базових послуг її мешканцям, побудова ефективної системи управління ресурсами та інші. Однак, 24 лютого 2022 року почалися широкомасштабні воєнні дії російських військ проти нашої незалежної. З цього моменту змінилися як умови, напрями та завдання опрацювання економіки, так і умови роботи і життя українців. Потому апробація та практичне застосування алгоритму розробки актуалізації

стратегії економічного і соціального розвитку території в умовах воєнного стану є дуже актуальним питанням в даний час.

Мета роботи – дослідження теоретико-методологічних основ стратегічного планування на місцевому рівні, розробка стратегії та програми місцевого економічного розвитку Василівської територіальної громади (ТГ) до 2027 року в умовах воєнного стану .

Завдання роботи:

- дослідити поняття стратегії та програми місцевого економічного розвитку та її актуалізації в умовах воєнного стану;
- обґрунтувати інструменти та механізм управління економічним розвитком територіальних утворень;
- вивчати нормативно-правові засади стратегічного планування в Україні;
- виявити основні тенденції соціально-економічного розвитку територіальної громади;
- оцінити переваги географічного розташування та природно-ресурсний потенціал територіальної громади;
- проаналізувати основні довоєнні тенденції соціально-економічного розвитку територіальної громади;
- провести SWOT- аналіз для визначення для перспектив розвитку територіальної громади;
- визначити складові стратегічного плану розвитку громади;
- обґрунтувати основні пріоритетні напрямки, сценарії та етапи економічного розвитку територіальної громади;
- розробити план дій з реалізації стратегії розвитку Василівської територіальної громади в умовах воєнного стану.

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні та прикладні аспекти планування стратегії місцевого економічного розвитку громади в умовах воєнного стану.

Об'єктом дослідження є процес розробки стратегії місцевого економічного розвитку громади в умовах воєнного та післявоєнного стану.

Методи дослідження. Методологічною основою роботи є діалектичний метод пізнання та системний підхід; теоретичною базою - положення економічної теорії, наукові праці українських і зарубіжних вчених, присвячених проблемам стратегічного планування. У роботі застосовувались такі методи: логічні узагальнення, порівняння, фундаментального аналізу – для формування та теоретичного узагальнення, уточнення впорядкування понятійного апарату, висновків; розрахунково-конструктивний, статистичний, індексний та рівняння (при аналізі стану та плануванні соціально-економічного розвитку міста); графічний; методи експертних оцінок, SWOT-аналіз; проектний та метод синтезу (для складання стратегічного плану); економіко-математичного моделювання – для математичної інтерпретації та аналізу моделі та інші загальноприйняті методи.

Інформаційну базу дослідження становлять наукові праці вітчизняних і закордонних вчених з питань стратегічного планування місцевого соціально-економічного розвитку, офіційні статистичні дані щодо економічної ситуації у місті, нормативно-законодавчі акти зі стратегічного планування; аналітичні записки державних інститутів, матеріали Інтернет-джерел.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (68 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 110 сторінок. Основний зміст викладено на 90 сторінках. Робота містить 15 таблиць, 9 рисунків.

Публікації та апробація результатів дослідження. Основні положення дослідження викладено в статті «Реалізація плану розвитку Василівської громади в умовах воєнного стану» в науковому збірнику ФЕУП.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗРОБКИ ПЛАНУ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЙ

1.1 Поняття плану розвитку місцевого економічного розвитку (МЕР)

Забезпечення сталого соціально-економічного розвитку територій на сьогодні є актуальною темою та потребує розробки відповідних стратегій. Водночас, розробляючи такі стратегії, необхідно враховувати багато факторів, таких як історичний досвід, наявна інфраструктура, людські, економічні, природні та інші ресурси, тенденції розвитку сучасних міст тощо.

Важливо враховувати потреби та інтереси конкретної міської громади, адже саме людина та її добробут є ключовими факторами для впровадження будь-яких реформ. Все це потребує чіткого та ефективного управління процесом стратегічного розвитку міської території. У рамках даного питання доцільно здійснити критичний аналіз гносеологічного інструментарію понять «стратегія», «стратегія розвитку» та формування поняття «стратегія соціально-економічного розвитку» [1,2,3]. Зв'язок між цілями розвитку міста та існуючими проблемами, а стратегічне планування покликане формалізувати процедуру досягнення цілей, залучити всі необхідні ресурси з урахуванням вимог зовнішнього середовища. Термін «стратегія» походить із давньогрецької мови: «stratos — військо, ago — веду» [16]. Спочатку це означає «мистецтво чи наука бути воєначальником» [16]. Образно кажучи, це мистецтво вести суспільно-політичну боротьбу. Таке визначення розряду подано в тлумачному словнику слів іншомовного походження [33, с. 41]. Подібні визначення, а саме коли «стратегія» ототожнюється з мистецтвом ведення війни та охоплює все, що пов'язано з війною, можна знайти в інших словниках.

«Поняття «стратегія» було введено в 50-ті роки. рр. ХХ ст. Погляди більшості дослідників» [11,17,18,19,32] на категорію з економічної точки зору в основному зводяться до її подання як загального комплексного плану

досягнення мети, перш за все всього, самого підприємства, а згодом і більш складних соціально-економічних систем.

Важливою запорукою добробуту громади є її економічний розвиток, який забезпечує належну зайнятість працездатного населення, зростання надходжень, насамперед, до місцевого бюджету та відповідний благоустрій громади, розвиток с. його інфраструктура та система обслуговування. Звісно, не всі громади мають однаковий потенціал розвитку – території, основні фонди, кваліфіковану робочу силу, транспортну мережу, водно-енергетичні ресурси тощо. Проте ефективне використання навіть обмеженого потенціалу може принести значну користь громаді.

Під економічним розвитком слід розуміти довготривалий процес змін в економіці, який включає як кількісні (економічне зростання), так і якісні зміни (соціально-економічний процес), у результаті яких підвищується добробут суспільства [56].

Місцевий економічний розвиток базується на вірі в те, що добробут і покращення якості життя в громадах забезпечується не стільки урядом, скільки приватним бізнес-сектором, який залежить від рівня сприятливих місцевих умов для його зростання та забезпечення благополуччя. Основну роль у створенні сприятливого середовища для успішного ведення бізнесу відіграють органи місцевого самоврядування громади.

На сьогодні немає єдиного визначення поняття «місцевий економічний розвиток». Згідно з визначенням Світового банку, поняття «місцевий економічний розвиток» – «це процес, у якому громадськість, бізнес та державний сектори співпрацюють один з одним з метою створення кращих умов для економічного зростання та створення нових робочих місць» [33].

Довгостроковою метою місцевого економічного розвитку є підвищення якості (стандартів) життя всіх членів місцевої громади. Найближчими цілями розвитку місцевої економіки мають бути економічне зростання, зайнятість населення та створення робочих місць, а завданням – створення органами місцевого самоврядування умов для розвитку підприємництва, приватного

бізнесу та само зайнятості громадян. Сам процес місцевого економічного розвитку можна визначити як три секторний: поєднання інтересів громади (неурядового сектору), бізнесу та місцевої влади, вони мають працювати разом.

Місцевий економічний розвиток має бути комплексним процесом із залученням широкого кола зацікавлених сторін. Такий розвиток відбувається на певній визначеній території, межі якої, як правило, збігаються з межами (межами) адміністративно-територіальної одиниці. Процес розвитку має передбачати використання підходу «знизу вверх», коли рішення щодо місцевих справ приймаються місцевими жителями.

«Місцевий економічний розвиток – це процес, який приносить користь усій громаді, включаючи місцеву владу, підприємства та громадян. Конкуруючи з іншими містами за створення найбільш сприятливого для бізнесу середовища, яке включає найвищу можливу якість інфраструктури та послуг за найменших витрат для бізнесу, міста можуть забезпечити значне зростання існуючих підприємств, стимулювати створення нових підприємств та залучати інвестиції. Наявність більш якісних послуг та інфраструктури дозволяє підприємствам встановлювати нижчі ціни на продукцію та послуги, що сприяє збільшенню обсягів продажу, створенню робочих місць та податкових надходжень. Збільшення податкових надходжень від зростання бізнесу та збільшення зайнятості означає, що міста, у свою чергу, можуть покращити якість послуг та інвестувати в розвиток інфраструктури, таким чином стаючи ще більш привабливими для бізнесу та ще більше покращуючи якість життя своїх громадян» [33].

В останні роки такий підхід до місцевого економічного розвитку в США та Європі набув значної популярності. Це є відображенням значного відходу від практики прямого державного втручання у справи бізнесу, яка була широко поширена в Сполучених Штатах і багатьох європейських країнах протягом тривалого часу в 1960-х і 1970-х роках, і донедавна в країнах з перехідною економікою Центральної та Східної Європи [56].

«Місцевий розвиток характеризується комплексом різноманітних просторових, економічних, соціальних, культурно-духовних, екологічних та інших факторів, які необхідно враховувати в процесі територіального планування» [33].

Європейська практика та світовий досвід дають підстави для визначення основних факторів місцевого економічного розвитку, якими є: жорсткі фактори та м'які фактори. До важких факторів належать: природний клімат, транспорт, зв'язок, дороги, інженерні мережі, тепло-, газо-, водопостачання, енергопостачання, робоча сила, земельні ділянки, виробничі потужності, капітал. М'які фактори – податковий клімат, інвестиційний клімат, бізнес-середовище, якість життя (в тому числі духовного), інноваційний клімат. Сьогодні розвиток території відбувається у все більш конкурентному середовищі з урахуванням місцевих чинників (капітал, земля, людські ресурси, знання та креативність).

Конкурентні виклики ХХІ століття зумовлюють необхідність забезпечення економічного зростання на основі балансу, який передбачає передачу нащадкам усіх компонентів навколишнього середовища у стані не гіршому за той, який існує сьогодні. Концепція збалансованого розвитку в перекладі з англійської мови «sustainable development» базується на необхідності встановлення балансу між задоволенням поточних потреб суспільства та захистом майбутніх поколінь, у тому числі їхньої потреби у безпечному довкіллі. Загальновизнано, що збалансований розвиток – це гармонійне поєднання трьох складових розвитку: економічної, соціальної та екологічної. Досягнення балансу між трьома складовими має забезпечити можливість переходу до такого розвитку суспільства, який не виснажитиме ні природних, ні людських ресурсів.

На наш погляд, найбільш вдалим визначенням поняття «збалансований розвиток» серед тих, що зустрічаються в науковій літературі, є його сприйняття як процесу «забезпечення функціонування територіальної системи із заданими параметрами за певних умов протягом необхідного періоду часу», «що веде до

гармонізації факторів виробництва та підвищення якості життя нинішніх і майбутніх поколінь за умови збереження та поступового відтворення цілісності середовища» [32, с. 5].

«У науковій сфері поняття «збалансований розвиток» набуло провідного статусу після Другої конференції ООН з навколишнього середовища та розвитку (Ріо-де-Жанейро, 1992 р.), яка проходила під назвою «Саміт Землі». Результати конференції знайшли відображення в одному з прийнятих під час саміту документів, який став «Порядком денним на 21 століття» (Agenda 21), який рекомендував кожній країні розробити національну стратегію збалансованого розвитку. «Порядок денний на 21 століття» містить 4 розділи. Перший розділ присвячений економічним і соціальним проблемам людства; другий відображає напрямок збереження та раціонального використання ресурсів для розвитку; у третьому розділі показано необхідність посилення ролі та значення великих соціальних груп населення: жінок, комерційних структур, профспілок, фермерів, дітей та молоді, представників корінного населення, науковців, місцевих органів влади та неурядових організацій у досягнення цілей збалансованого розвитку суспільства. У четвертому розділі висвітлено шляхи та методи реалізації Концепції збалансованого розвитку» [32].

Подальшими міжнародними заходами, присвяченими проблемам збалансованого розвитку, стали глобальний екологічний форум «Хабітат - II»: навколишнє середовище (Стамбул, 1996 р.), глобальний екологічний форум «Міста і сталий розвиток» (Манчестер, 1997 р.), зустріч високого рівня. (спеціальна сесія Генеральної Асамблеї ООН «Планета Земля» + 5 (Нью-Йорк, червень 1997 р.), Саміт тисячоліття ООН (2000 р.), Всесвітній саміт ООН зі сталого розвитку в Йоганнесбурзі (2002 р.), Конференція ООН зі сталого розвитку Ріо+20 (2012 р.), Саміт зі сталого розвитку, що відбувся під час 70-ї ювілейної сесії Генеральної Асамблеї ООН (25-27 вересня 2015 р., Нью-Йорк). Особливий пріоритет було надано соціальним викликам збалансованого розвитку: подолання бідності, розвиток охорони здоров'я, забезпечення чистої питної води. Значна увага приділяється проблемі втрати біорізноманіття.

Варто зазначити, що в Україні став популярним термін «сталий розвиток», який з'явився в результаті перекладу терміну «стойкое развитие» з російської мови, а не в результаті прямого перекладу цього терміну з російської мови на англійське - «sustainable development» [7]. Водночас у нормативно-правовому полі держави поняття сталого розвитку та збалансованого вживаються як синоніми.

Про бажання рухатися на шлях збалансованого розвитку Україна заявила на Конференції ООН з навколишнього середовища та розвитку в Ріо-де-Жанейро в 1992 році, підписавши Декларацію Ріо та Програму дій «Порядок денний на XXI століття». Але, на жаль, протягом досить тривалого часу після конференції країні не вдавалося підготувати національну стратегію збалансованого розвитку, як це регламентувалося «Порядком денним на XXI століття». Проте певні спроби розробити та затвердити концепцію сталого розвитку в Україні на законодавчому рівні все ж мали місце.

Тому парадигма (модель, зразок) збалансованого місцевого економічного розвитку має містити вимоги до зростання економічних показників, захисту навколишнього середовища, соціальної складової.

1.2 Механізми та інструменти управління економічним розвитком територіальних утворень

У науковій літературі існує три підходи до розуміння сутності управління розвитком регіональних територіальних систем. По-перше, управління розвитком регіонів розглядається «як сукупність економічних, правових, організаційних та управлінських рішень, спрямованих на забезпечення поєднання інтересів держави та окремих регіонів; по-друге, управління регіональним розвитком трактується як система цілей і завдань органів державної влади та механізмів їх реалізації; по-третє, управління – це комплекс законодавчих, адміністративних та економічних заходів, спрямованих на стимулювання ефективності регіонального розвитку» [1, с. 13].

На нашу думку, управління збалансованим розвитком регіональної соціально-економічної системи слід сприймати як цілеспрямовану діяльність громадського сектору щодо забезпечення збалансованого розвитку регіонів, побудовану шляхом взаємного узгодження інтересів влади, бізнесу та громадськості. громадськість. Ця цілеспрямована діяльність реалізується через такі взаємопов'язані функції: планування, аналіз, прогнозування, планування, організація, координація, мотивація, навчання, облік і контроль, комунікація та прийняття рішень.

Отже, в цілому основні функції управління збалансованим розвитком регіональної соціально-економічної системи, на нашу думку, полягають у наступному:

- визначення пріоритетів, цілей, завдань державної політики, спрямованих на забезпечення збалансованого розвитку регіонів;
- розроблення заходів щодо реалізації найбільш оптимального варіанту забезпечення збалансованого розвитку регіонів та їх реалізація;
- координація господарської діяльності суб'єктів господарювання (організація, мотивація, стимулювання, інформування);
- моніторинг і контроль за виконанням запланованих заходів щодо забезпечення збалансованого розвитку регіонів та оперативного регулювання кон'юнктури господарювання.

Система управління, як зазначає М.В. Вишиванюк [32] та Є.А. Любашев. [32], розглядається як складна сукупність компонентів. З огляду на це основними елементами системи управління збалансованим розвитком територіальної соціально-економічної системи є суб'єкти управління, об'єкт управління, цільові стратегічні установки, принципи та функції управління, методи та засоби управління. Усі ці складові у тісній взаємозалежності утворюють механізм управління збалансованим розвитком територіальної соціально-економічної системи.

Суб'єктом управління є центральні органи державної влади та управління, органи місцевого самоврядування, які співпрацюють з

представниками бізнесу та громадськості з питань забезпечення збалансованого розвитку територіальної соціально-економічної системи.

Об'єкт управління – це те, на що спрямована дія суб'єкта – процес забезпечення збалансованого розвитку територіальної соціально-економічної системи. Його складовими є наступні аспекти:

- економічні - рівень економічного розвитку територіальної соціально-економічної системи, рівень інвестиційної діяльності в системі, рівень інноваційної діяльності, тенденції науково-технічного прогресу, без яких неможливий прогрес і подальше функціонування економіки;
- екологічні - екологічне благополуччя, адекватність заходів щодо зменшення негативного впливу на довкілля;
- соціально - соціально-демографічні процеси в територіальних соціально-економічних системах і рівень життя населення, стан трудових ресурсів, якість трудового потенціалу.

Враховуючи досягнення науковців у цьому питанні, на нашу думку, основними принципами в системі управління збалансованим розвитком територіальної соціально-економічної системи слід визнати:

- інтеграція – знаходження балансу між економічними, соціальними та екологічними аспектами збалансованого розвитку;
- партнерство – залучення зацікавлених сторін до процесу стратегічного планування та прийняття рішень;
- пріоритети – побудова чіткої ієрархії цілей збалансованого розвитку територіальної соціально-економічної системи;
- комплексність – спрямованість на досягнення згоди в різних сферах і галузях економіки;
- ефективність - можливість досягнення позитивних результатів управлінського впливу як для суб'єкта, так і для об'єкта управління найбільш раціональним шляхом з мінімальними витратами;
- гнучкість – реакція на постійні соціальні, економічні та екологічні внутрішні та зовнішні зміни конкретної територіальної соціально-економічної

системи;

- відповідальність – відповідальність суб'єктів управління за виконання покладених завдань або бездіяльність;

- прозорість – відкритість державної політики щодо забезпечення збалансованого розвитку територіальної соціально-економічної системи та процедур прийняття управлінських рішень [32, 33].

В управлінні збалансованим розвитком територіальної соціально-економічної системи, як і в будь-якій управлінській діяльності, використовується типовий комплекс методів, у межах якого згруповано відповідні інструменти забезпечення збалансованого розвитку територіальної соціально-економічної системи. Під інструментами забезпечення збалансованого розвитку територіальної соціально-економічної системи розуміється комплекс заходів економіко-правового характеру, за допомогою яких досягаються цілі збалансованого розвитку.

Із позиції теорії державного управління економікою методи управління збалансованим розвитком територіальної соціально-економічної системи за формою впливу поділяються на дві великі групи: методи прямого та опосередкованого впливу. Методи прямого впливу прямо спрямовані на досягнення бажаного результату. Методи опосередкованого впливу створюють сприятливі умови для досягнення бажаного результату за допомогою певних важелів та стимулів.

За функціональним призначенням методи управління збалансованим розвитком територіальної соціально-економічної системи в теорії державного управління об'єднані в такі групи: адміністративні, бюджетні, податкові, грошові. Методи впливу, засновані на силі державної влади, формують адміністративний метод управління збалансованим розвитком територіальної соціально-економічної системи. Бюджетний метод складається з інструментів, заснованих на використанні ресурсів Державного бюджету. Грошово-кредитний метод включає комплекс заходів, що впливають на грошову масу в країні та обсяг кредитів. Заходи державного впливу на соціально-економічні

процеси за допомогою податків об'єднуються в податковий метод.

Інструментами адміністративного методу управління збалансованим розвитком територіальної соціально-економічної системи є заходи заборони, дозволу та примусу. У свою чергу в їх складі доцільно виділити адміністративно-господарські та адміністративно-правові заходи. Інструментами адміністративного методу, що мають правову природу, є: нормативно-правове забезпечення збалансованого розвитку держави та адміністративно-територіальних одиниць; державні, регіональні та місцеві стратегії збалансованого розвитку; цільові програми; угоди. Інструментами адміністративного методу, які мають економічний характер, є: дозволи, обмеження, стандарти і нормативи, орієнтири граничних концентрацій і викидів; зонування територій, відповідальність за екологічні правопорушення, заподіяння шкоди внаслідок забруднення довкілля, транскордонне співробітництво в соціальній, економічній та екологічній сферах з метою досягнення збалансованого розвитку регіонів.

Інструменти бюджетного методу являють собою заходи з управління збалансованим розвитком, спрямовані на поліпшення соціально-екологічної та економічної ситуації в регіоні та досягнення збалансованого розвитку шляхом використання системи бюджетних асигнувань. До них відносяться субсидії, дотації, субвенції, державні капітальні вкладення в ліквідні високотехнологічні проекти, здатні максимально швидко принести очікуваний ефект у соціальній та екологічній сферах, а також державне замовлення на вискоефективні еколого-соціальні проекти і технології. Прикладом дотацій може бути пряма дотація місцевим бюджетам на природоохоронні заходи та регіональну політику ресурсоспоживання, пряма дотація регіонам, які змушені підтримувати промисловий розвиток. Прикладом субвенції є субвенція об'єднаній територіальній громаді на формування та розвиток інфраструктури.

Інструментами податкового методу є: податки, збори, податкові канікули. Варто зазначити, що засоби цього методу здатні виконувати, крім регулятивної, здебільшого стимулюючу функцію. У складі таких засобів Ю. М. Барського та

В. Г. Поліщука [5, с. 67] розглянути податкові преференції для наукомістких та екологічно орієнтованих підприємств регіону, що дозволить розширити екологічну продукцію та послуги, забезпечити екологічну рівновагу для досягнення збалансованого розвитку регіону.

Інструментами монетарного методу є кредити, позики, дотації. Прикладом засобів цього методу може бути [6, с. 67] науковий податковий кредит, який переслідує мету розробки нових технологій та впровадження наукових досягнень з метою досягнення збалансованого розвитку регіону; податковий інвестиційний кредит, спрямований на розвиток інновацій у соціальній, екологічній та економічній сферах діяльності з метою досягнення збалансованого розвитку регіону.

Водночас Л. В. Кривенко зазначає, що в наукових колах недостатньо уваги приділяється ролі соціальних інструментів для забезпечення збалансованого розвитку. Як зазначає дослідниця, інструментам слід відводити провідне місце поряд з іншими, оскільки вони спрямовані на підвищення екологічної культури та досягнення суспільного консенсусу з питань природокористування, а також можуть бути представлені як інструменти морально-етичного впливу та переконання, до яких належать освіта та навчання, доступність інформації, громадський тиск, переговornі процеси та добровільні екологічні угоди, доповнюючи тим самим адміністративно-контрольні, правові та економічні інструменти [7]. Перспективними напрямками розвитку соціальних інструментів Л. В. Кривенко визначає соціальну мобілізацію та соціальну звітність. Соціальна мобілізація як інструмент забезпечення збалансованого розвитку розуміється як процес, за допомогою якого місцеві громади спільно визначають пріоритетні проблеми, аналізують їх причини та наслідки, визначають свої сильні та слабкі сторони, зовнішні можливості та загрози, проводять оцінку наявних і необхідних ресурсів, роблять рішення щодо їх ефективного використання та місцевого розвитку в цілому [8].

За допомогою розглянутих вище основних елементів системи управління

збалансованим розвитком територіальної соціально-економічної системи формується механізм управління, який відображає, як зазначає М.В. Вишиванюк зазначає, спосіб приведення об'єкта управління до певного бажаного стану [32].

1.3 Нормативно-правові засади стратегічного планування в Україні

Стратегічне планування в механізмі державного регулювання економіки є одним із регуляторів соціально-економічних змін, які відбуваються у суспільстві, у державі має спиратися на відповідну правову основу. Україна у цьому аспекті не є виключенням. Попри відсутність у країні такого закону, присвяченого саме стратегічному плануванню (перша спроба підготовувати який здійснена у 2010 році, однак, законопроект не отримав належної підтримки), окремі положення що стосуються стратегічного планування містяться у низці нормативно-правових та законодавчих актів, які, власне, й регламентують цей процес у нашій державі. З огляду на останній факт, одні науковці говорять про «існування системи стратегічного планування в Україні, інші відмічають достатню сформованість нормативно-правової бази у сфері стратегічного управління» [16, с. 54]; щоправда останнє стосується лише регіонального рівня.

Правове поле стратегічного планування дослідники поділяють на окремі блоки, наприклад, Л. Р. Брусак виділяє чотири блоки [20, с. 6-7]:

«1-й блок – загально-методичні документи, які регламентують загальну методичку розробки стратегій;

2-й блок – документи, за якими формуються стратегічні плани на загальнодержавному рівні;

3-й блок – правові акти, спрямовані на розробку і реалізацію стратегій регіонального розвитку та територіальних громад;

4-й блок – нормативні документи на регіональному рівні та на рівні місцевого самоврядування» [20, с. 6-7].

Дещо з іншого боку до проблеми поділу законодавства підходять українські фахівці сфери регіонального та місцевого управління О. Берданова, В. Вакуленко, В. Терличка. Вони вважають за доцільне представити українське законодавство щодо стратегічного планування «трьома блоками, які відповідають трьом рівням управління національною економікою: загальнодержавному, регіональному та галузевому» [18, с. 11-12].

Єднає погляди представників двох різних наукових шкіл, на нашу думку, виділення загальнодержавного та регіонального рівнів. Нормативно-правові акти (дослівно “загально-методичні документи”), що віднесені Л. Р. Брусаком до першого блоку, друга обрана для порівняння група дослідників розподіляє між загальнодержавним та регіональним рівнем. Варто також зазначити, що Л. Р. Брусак, з одного боку, виділяє чотири блоки, з іншого ж дотримується позиції другої групи дослідників, адже у прикладах нормативно-правових актів кожного блоку, що наводить дослідник, законодавчі акти першого блоку дублюються у другому та третьому блоках відповідно. До нормативно-правових актів регіонального рівня О. Берданова, В. Вакуленко, В. Терличка відносять документи, що стосуються регіонального розвитку та унормовують розробку стратегій на рівні територіальних громад (власне, 3 та 4 блоки з позицій Л. П. Брусак).

Інститутом економіки та прогнозування НАН України правове поле досліджується з позиції стратегічного управління регіональним розвитком та представлено двома блоками: перший блок складають нормативно-правові та законодавчі акти, що регулюють процеси стратегічного управління та планування, другий – що регулюють питання регіонального розвитку [27, с. 54-55].

Основним законодавчим актом у сфері планування в системі державного регулювання економіки в Україні є Закон України “Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України” від 2000 р., хоча необхідно зазначити й той момент, що серед науковців зустрічаються й такі, які до цього законодавчого акту додають ще й

Закон України “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії”, який теж на їх думку має “використовуватися для складання стратегій соціально-економічного розвитку” [28, с. 14].

Закон України “Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України” визначає правові, економічні та організаційні засади формування цілісної системи прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку України, окремих галузей економіки та окремих адміністративно-територіальних одиниць як складової частини загальної системи державного регулювання соціально-економічного розвитку держави [29]. Із часів свого затвердження та набуття чинності в нього майже не вносилися зміни. Саме через це він не враховує нових планових документів з питань економічного та соціального розвитку територій, які свого часу з’явилися у країні (йдеться про стратегії), а також не регламентує на законодавчому рівні взаємозв’язок між прогнозами, програмами та планами макро-, мезо- та мікрорівнів. Із метою вдосконалення системи прогнозно-планової документації з питань соціально-економічного розвитку, за результатами запровадження стратегічного планування в органах виконавчої влади розпорядженням Кабінету Міністрів України схвалено “Концепцію вдосконалення системи прогнозних і програмних документів з питань соціально-економічного розвитку України” від 2006 року. Концепцією визначена багаторівнева ієрархічна система планування та прогнозування у розрізі “прогнозних і програмних документів, в яких згідно із соціально-економічними та суспільно-політичними процесами, що відбуваються в державі, з урахуванням впливу зовнішньоекономічних та інших факторів і очікуваних тенденцій визначаються цілі й пріоритети соціально-економічного розвитку, а також заходи, які необхідно здійснити для їх досягнення” [30]. Їх перелік за часовою ознакою, враховуючи зв’язок між класифікаційними групами, наведено у табл. 1.1. Такий підхід дещо покращує ситуацію у сфері стратегічного планування у країні, проте, по-перше, зводить стратегічні плани лише до довгострокових, а по-друге, звужує можливості планування

перспективних змін в економічній та соціальній сфері на мезорівні через те, що він визнає можливість розробки лише регіональних стратегій розвитку (при цьому у якості регіонів виступають області, АРК та два міста загальнодержавного значення – м. Київ та м. Севастополь), до того ж останні, якщо керуватися Постановою КМУ “Про порядок розроблення, проведення моніторингу та оцінки реалізації регіональних стратегій розвитку” № 1186 [31], розробляються лише на підставі наявної Державної стратегії регіонального розвитку (далі – ДСРР). Про можливість розробки стратегічних планів перспективного розвитку в соціально-економічній сфері на рівні інших територіальних систем мезорівня (субрегіонів, агломерацій, районів, міст, селищ) взагалі не йдеться. Відповідно, тим самим зводиться нанівець можливість планування перспективних змін в економічній та соціальній сфері починаючи з базових одиниць планування.

Таблиця 1.1

Система документів із питань планування та прогнозування в Україні

Групи документів за часовою ознакою	Типи документів
Окремі види	<ul style="list-style-type: none"> - послання Президента України до народу; - щорічні та позачергові послання Президента України до Верховної Ради України про внутрішнє і зовнішнє становище
Довгострокові (понад 5 років)	<ul style="list-style-type: none"> - Стратегія економічного та соціального розвитку України; - Державна стратегія регіонального розвитку; - регіональні стратегії розвитку Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва, м. Севастополя; - стратегії розвитку галузей економіки (сфер діяльності)
Середньострокові (до 5 років)	<ul style="list-style-type: none"> - Програма діяльності Кабінету Міністрів України; - прогноз економічного та соціального розвитку України; - прогноз економічного та соціального розвитку Автономної Республіки Крим, областей, м. Києва та м. Севастополя; - основні напрями бюджетної політики і прогноз показників зведеного та державного бюджетів України; - державні цільові програми; - стратегічні плани роботи центральних органів виконавчої влади

продовження табл. 1.1

Короткострокові (1 рік)	<ul style="list-style-type: none"> - Основні напрями економічної політики України; - прогноз економічного та соціального розвитку України; - основні засади грошово-кредитної політики на наступний та подальші роки; - основні напрями бюджетної політики; - Державний бюджет України; - план дій Кабінету Міністрів України щодо виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України; - річні плани роботи центральних органів виконавчої влади; - бюджети адміністративно-територіальних одиниць та програм їх соціально-економічного розвитку.
----------------------------	---

Джерело: складено за матеріалами [32]

У законопроекті “Про державне стратегічне планування” (перша редакція якого підготовлена, як відмічалось вище, у 2009 році, прийнята за основу 15 листопада 2011 року, повернута на доопрацювання та винесена на повторне друге читання), уперше наводиться узагальнююче визначення поняття “державне стратегічне планування”, згідно з яким воно сприймається як функція державного управління “з обрання пріоритетів, визначення з урахуванням наявних ресурсів цілей та напрямів розвитку, розроблення та виконання взаємопов’язаних завдань і заходів соціально-економічного розвитку”. Подається у законопроекті й визначення терміну стратегія – “документ, в якому визначаються пріоритети, стратегічні цілі та напрями розвитку держави, окремих сфер, видів економічної діяльності та окремих адміністративно-територіальних одиниць” [32].

Відмічається в обох нормативно-законодавчих актах, а саме у законопроекті “Про державне стратегічне планування” (2011 р.) і “Концепції вдосконалення системи прогнозних і програмних документів з питань соціально-економічного розвитку України” (2006 р.), що документи державного стратегічного планування розробляються на довгостроковий (понад 5 років), середньостроковий та короткостроковий періоди. Разом із тим, на відміну від чинної Концепції, у законопроекті до складу довгострокових документів державного стратегічного планування віднесено: стратегію розвитку держави,

стратегію регіонального розвитку України та стратегії розвитку Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя. Отже, такими не визнаються стратегії розвитку галузей економіки та сфер економічної діяльності. Не визнає законопроект у складі документів державного стратегічного планування і стратегій розвитку міст, районів області, які з одного боку, на момент його розгляду вже активно склалися та затверджувалися у країні, а з іншого, повинні слугувати основою для розробки регіональних стратегій розвитку. Ідея відносно останнього закладалася в одному із законопроектів держави: розроблення регіональних стратегій розвитку здійснюється з урахуванням стратегічних пріоритетів розвитку районів, розташованих на території відповідного регіону.

Отже, на нашу думку, система стратегічного планування в Україні ще не сформована остаточно, а лише перебуває на стадії свого формування, адже залишається безліч питань, які вимагають свого законодавчого унормування. Вважаємо, що її навіть не можна визнати загальною, оскільки здебільшого акцент робиться лише на регіональну складову, на необхідність запровадження стратегічного планування у сфері регіонального управління як інструментарію регіонального розвитку. Натомість з урахуванням викликів сучасності, варто говорити про територіальний розвиток загалом.

У законодавстві навіть немає легітимного визначення поняття “стратегія”, відсутні і вимоги, що висувуються до стратегічних планів макрорівня, а відтак, маємо порушення елементарних принципів планування, наприклад, недотримання принципу пріоритетності, за якого у стратегіях мала б зосереджуватися увага лише на 3-5 проблемах (пріоритетних питаннях). Окремі науковці взагалі вказують на плутанину у термінології, яка має місце в українському правовому полі з питань стратегічного планування. Наприклад, Л. Лаврів відмічає ототожнення понять “регіональна стратегія розвитку” та “стратегічний план розвитку регіону” у “Методичних рекомендаціях щодо формування регіональних стратегій розвитку” [33, с. 9]; Н. О. Федяй, відмічає «неузгодженість термінологічної складової за часовою характеристикою» [27,

с. 60], коли мова йде про програми соціально-економічного розвитку, а мається на увазі середньострокова стратегія розвитку.

Разом з тим, необхідно відмітити, що в Україні при розробці регіональних стратегій розвитку необхідно керуватися «Методичними рекомендаціями щодо формування регіональних стратегій розвитку» (від 2002 р.) [34], «Порядком розроблення, проведення моніторингу та оцінки реалізації регіональних стратегій розвитку» [31] (від 2011 р.), «Порядком розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів» [35] (від 2015 р.), «Методикою розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації» [36]. В них визначені єдині вимоги до розроблення структурним підрозділом Ради міністрів Автономної Республіки Крим, обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій або агенцією регіонального розвитку, іншими установами чи громадськими організаціями регіональних стратегій розвитку.

Узагальнюючи сказане вище зазначимо таке, у контексті проблематики стратегічного планування соціально-економічного розвитку територіальних систем варто розрізняти макрорівень – включає стратегічні плани соціально-економічного розвитку України, мезорівень – представлений стратегіями розвитку регіонів, районів, субрегіонів, добровільно об'єднаних територіальних громад та міст, мікрорівень – включає стратегії розвитку адміністративно-територіальних утворень найнижчих рівнів управління – сіл, селищ.

Нормативно-правовою базою для розроблення стратегії будь-якого міста в Україні є: Конституція України, Закони України «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», Постанова Кабінету Міністрів України від 06 серпня 2014 року № 385 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року», «Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2015 рік

та основних макро- показників економічного і соціального розвитку України на 2016 і 2017 роки, Стратегія соціально-економічного розвитку відповідного регіону (області), розпорядження голови облдержадміністрації про стратегію розвитку області.

Розробка та реалізація Стратегії розвитку Василівської ТГ здійснюється на основі використання системи взаємопов'язаних документів:

- законів України «Про місцеве самоврядування в Україні» (№ 280/97-ВР від 21 травня 1997р.), «Про місцеві державні адміністрації» (№ 586-XIV від 09 квітня 1999р.), «Про засади державної регіональної політики» (№ 156-VIII від 05 лютого 2015р.), «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» (№ 1602-III від 23 березня 2000р.), «Про стимулювання розвитку регіонів» (№ 2850-IV від 08 вересня 2005р.), «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (№ 157-VIII від 05 лютого 2015р.);

- постанов Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів» (№ 932 від 11 листопада 2015р.); «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» (№ 695 від 05 серпня 2020р.);

- наказу Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України «Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації» (№ 79 від 31 березня 2016р.);

- розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні» (№ 333-р від 01 квітня 2014р.);

- рішення Одеської обласної ради «Про затвердження Стратегії розвитку Одеської області на період 2021-2027 років (№1228-VII від 03 березня 2020р.).

Висновки до першого розділу.

1. Стратегія виступає сполучною ланкою між цілями розвитку ОТГ та існуючими проблемами. Під стратегією розвитку слід розуміти систему дій і рішень органів місцевого самоврядування, представників громадськості та бізнесу щодо вибору, розробки та реалізації стратегії.

2. Нормативно-правове поле, пов'язане з розробкою стратегії, в Україні ще не повністю сформоване, а перебуває лише на стадії формування, оскільки залишається багато питань, які потребують свого законодавчого врегулювання.

3. Розробка стратегії передбачає послідовне проходження трьох фаз: прийняття рішення про необхідність розробки плану, стратегічна фаза, на якій остаточно визначаються цілі розвитку на певний період, їх виконавці та партнери, стратегія розвитку. розробляється, визначаються завдання і результати для кожного з суб'єктів, засоби і методи комунікації, контролю тощо та фаза реалізації, на якій реалізується певна стратегія розвитку.

4. Загалом, основними функціями управління збалансованим розвитком регіональної соціально-економічної системи, на нашу думку, є такі:

- визначення пріоритетів, цілей, завдань державної політики, спрямованих на забезпечення збалансованого розвитку регіонів;

- розроблення заходів щодо реалізації найбільш оптимального варіанту забезпечення збалансованого розвитку регіонів та їх реалізація;

- координація господарської діяльності суб'єктів господарювання (організація, мотивація, стимулювання, інформування);

- моніторинг і контроль за виконанням запланованих заходів щодо забезпечення збалансованого розвитку регіонів та оперативного регулювання кон'юнктури господарювання.

У таблиці 2.1 наведено дані щодо порівняльної характеристики Василівської громади з граничними з нею ТГ.

Таблиця 2.1

Порівняльна характеристика Василівської громади та суміжних з нею ТГ

ОТГ	Територія , км ²	Кількість населених пунктів	Населення	Доходи загального фонду на 1- го мешканця, грн	Видатки загального фонду на 1- го мешканця, грн	Питома вага заробітної плати у видатках загального фонду, %
Василівська	406.4	6	11587	700.4	1236.2	97.0
Болградська	295.5	7	26050	961.3	1418.4	87.0
Кубейська	270.7	3	9512	356,0	1113.6	87,0
Городненська	297.6	4	14785	377.5	949.8	98.4

Джерело: (decentralization.gov.ua)

Василівська громада перша за площею та друга за чисельністю населення. Болградська територіальна громада найбільша за кількістю населених пунктів (7), та чисельністю населення (26050) серед ТГ Болградського району, у ній же найбільші доходи і видатки загального фонду на 1-го мешканця. В той же час питома вага заробітної плати у видатках загального фонду (87%) менше, чим у Василівської (97%) та Городненської (98,4%) ОТГ.

Центр громади с. Василівка (болг. Вайсал, рум. Vaisal) - село Болградського району Одеської області України. Розташоване в долині річки Ташбунар, в 18 км на схід від районного центру - Болграда, в 25 км від залізничної станції Болград на лінії Абаклія - Рені. Через село проходить дорога М15: Одеса - Рені. На рисунку 2.2 приведена карта розташування громади.

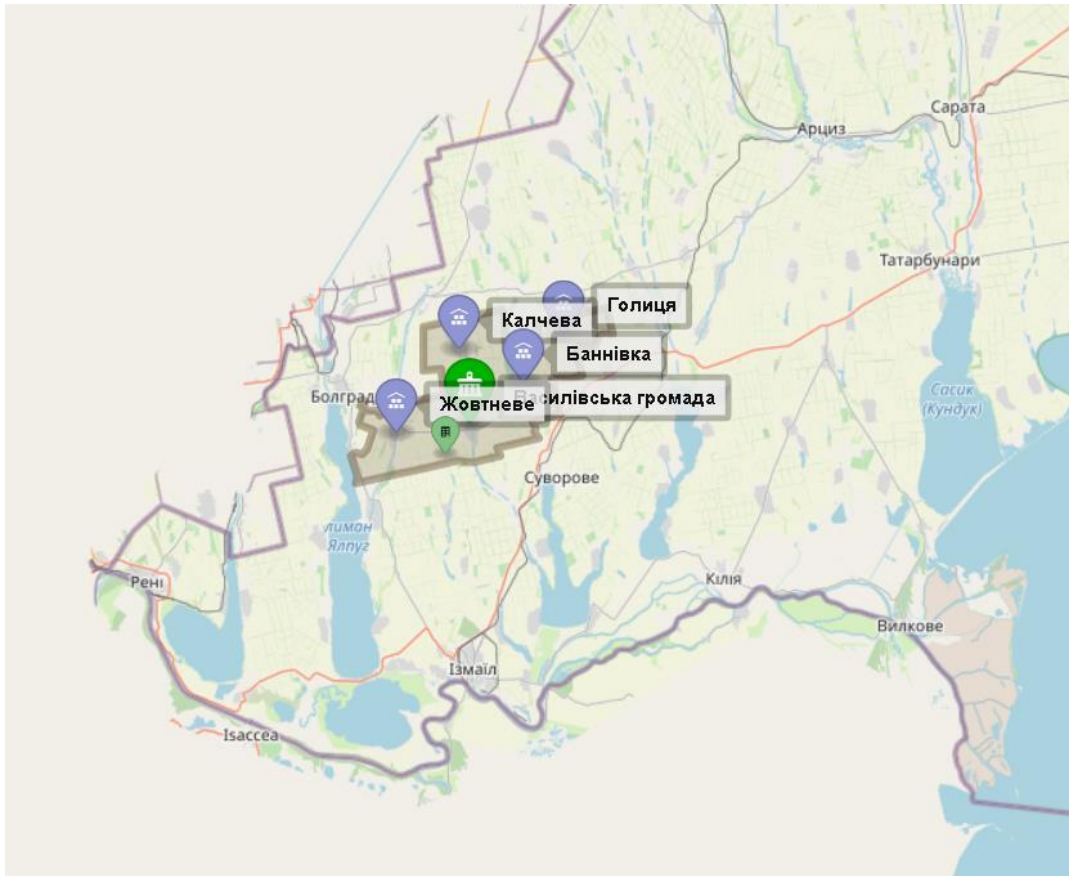

Рис. 2.2. Мапа розташування та склад Василівської ТГ

Джерело: decentralization.gov.ua

У таблиці 2.2 наведено дані про структуру населення громади.

Таблиця 2.2

Характеристика населених пунктів, що входить до складу громади на
01.01.2021 р.

Населені пункти громади	с. Василівка	с. Баннівка	с. Калчева	с. Каракурт	с. Голиця	Разом
К-сть дворів	1135	369	1103	830	614	4051
К-сть населення	3902	1085	3126	2405	942	11460
Дітей дошкільного віку	187	42	96	118	23	466
Дітей шкільного віку	494	119	231	297	36	1177

Джерело: <https://vasylivskagr.gov.ua/pasport-gromadi-17-00-32-05-04-2021/>

Як показують дані таблиці 2.2, основна частина населення громади проживає в с. Василівка та с. Калчева.

У таблиці 2.3 наведено дані складу земельного фонду Василівської ТГ.

Таблиця 2.3

Структура земельного фонду Василівської ТГ станом на 01.01.2021 року

№ з/п	Показник	Га	Оренда
	Територія, всього у тому числі:	40544.5	1197,0074
1	Сільськогосподарські угіддя	36358.5251	648,4456
2	Ліса і інші лісо вкриті площі	1767.76	4,3
3	Забудовані землі	642.8119	8.2815
4	Ставки які знаходяться на території громади	332.23	115.96

Джерело: <https://vasylivskagr.gov.ua/pasport-gromadi-17-00-32-05-04-2021/> [58]

Як показують дані таблиці 2.3, 89,7% всієї площі громади займають сільськогосподарські угіддя, з них 80% це рілля.

Василівська територіальна громада розташована на території Болградського району, якій в свою чергу розташований у південно-західній частині Одеської області, на стику відрогів Молдовського піднесення і Причорноморської низовини. Його особливість в тому, що тут залягають потужні піщано-глинисті прісноводні відкладення з прошарками гальки і гравію, 55-60% території району покрито чорноземами південними, рівень розораності земель високий. Для садівництва і виноградарства використовуються схили місцевості, основний тип ґрунту – чорнозем звичайний. Чорноземи в основному не засолені, але в районах зрошення засолення ґрунтів наближається до граничного рівня. Склад мінеральних форм в ґрунтах, доступних для рослин (азот, фосфор, калій) знаходиться на рівні низько-середньої забезпеченості, що обумовлено, як режимом господарювання в останні десятиліття, так і специфічністю чорноземів цього регіону України.

Клімат району характеризується як помірно континентальний, з малосніжною, м'якою, нестійкою зимою і жарким, часто посушливим літом. Середньомісячна температура повітря: липень – $+21^{\circ}\text{C}$, січень – $-3,5^{\circ}\text{C}$. Найвища температура повітря, яка була зафіксована на місцевій метеостанції – $+37^{\circ}\text{C}$, найнижча – -29°C . Переважаючі вітри: липень – північно-західний, січень – північно-східний. За кліматичними умовами район відноситься до зони посушливих степів.

Серед інших степових районів України, цей край виділяється найбільшими тепловими ресурсами, найбільш теплою зимою і найменшою континентальністю клімату. Період активної вегетації триває 190 днів, в той же час плюсові температури тримаються 200 днів. Чорне море значно впливає на клімат району: вітри, які дують з боку моря, сприяють розсіюванню хмарності і скорочення кількості опадів. Середньорічна норма опадів становить 380-400 мм. В окремі роки може бути нижче. Засухи різної інтенсивності можуть тривати до 30-40 діб і мають місце кожні 3-4 роки. 65-70% річної норми опадів припадає на літні зливи, які призводять до ерозії ґрунтів.

Холодна частина року характеризується дощами меншої інтенсивності. Сніговий покрив встановлюється не щороку. Він з'являється з грудня до березня. Взимку переважають теплі повітряні маси західного переносу, які формують хмарну погоду, з туманами, мрякою і затопленнями (відлигами). На території району залягає кілька водоносних горизонтів. Але вони розташовані нерівномірно. На території Болградського району поширене використання води з поверхневих водойм, широко поширене використання колодязної води.

У сучасний період площа Болградського району становить 1 465 квадратних кілометрів, в тому числі 38,2 квадратних кілометрів займає одне з найбільш великих прісноводних озер в Україні - озеро Ялпуг. За своєю природою Ялпуг – це лиман (затоплена долина річки). Він і зараз підживлюється з невеликої річки. Господарська діяльність людини скоротила доступ прісної води до озера, що істотно змінила його береги, глибину, склад води, рослинність, тваринний і рибний світ.

Прибережні території озера сильно еродовані, особливо в прибережній території. Питома вага еродованих ґрунтів і земель становить 50-60%. Територією району протікають три малих річки, вони маловодні і влітку пересихають (річки Карасулак і Великий і Малий Катлабуг).

Основним джерелом живлення цих річок є тала снігова і дощова вода. Ці малі річки є зоною водозбору для відповідних озер, в які вони впадають. Вода цих річок сильно мінералізована і забруднена, більшість параметрів води перевищують допустимі значення показників для питної води згідно до вимог ЄС.

2.2 Основні тенденції соціально-економічного розвитку ТГ

В економіці громади переважає сільгоспвиробництво, яке спеціалізується на вирощуванні технічних культур, зернових, овочів, виноградарстві та садівництві є тваринництво.

Станом на 01.2021 на території громади зареєстровано 182 суб'єктів МСП, у т.ч. 163 сільськогосподарських підприємства, з них 120 фермерських господарств.

Транспортне сполучення з обласним центром – м. Одеса виконується транзитними рейсами, до районного центру м. Болград – автобусним транспортом.

Підприємства, що розташовані на території ради: промислові підприємства – 4, сільськогосподарські підприємства – 163, побутові підприємства – 2. Магазини приватних осіб – 63, ринків – 1.

Основними товаровиробниками сільськогосподарської продукції є сільськогосподарські товариства з обмеженою відповідальністю та акціонерні товариства.

В таблиці 2.4 [58] наведено дані о кількості та складі сільськогосподарських виробників.

Основним видом їх діяльності є вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур - КВЭД: 01.11.

Як показують дані таблиці 2.4, більшість підприємств займається вирощуванням зернових культур (151 з 163, основні культури - сорго, соняшник, ячмінь озимий, ріпак озимий, пшениця озима, кукурудза, просо), в 2021 році частина ріллі була заселена баштанами, 2 підприємства займаються вирощуванням грецького горіха, винограду і фруктів. Є два тваринницьких підприємства (вівчарство - молоко та вовна).

Дані таблиці 2.4 свідчать, що господарюючі суб'єкти громади спеціалізуються на вирощуванні зернових і технічних культур; серед зернових переважають ячмінь та пшениця, а серед технічних – соняшник.

На території громади провадить господарську діяльність ТОВ «Агропрайм Холдинг», яке є одним з основних наповнювачів сільського бюджету. «Агропрайм Холдинг» — український сільськогосподарський виробник. Підприємство реалізує масштабні інвестиційні проекти в 5 районах Одеської області — Ізмаїльському, Тарутинському, Арцизькому, Саратському та Болградському. ТОВ «Агропрайм Холдинг» входить у структуру агрогрупи «Агрейн», яка володіє 11 сільгоспідприємствами в Житомирській, Черкаській, Чернігівській, Харківській та Одеській областях.

Таблиця 2.4

Характеристика сільськогосподарських виробників Василевської громади

Показники	с. Василівка	с. Баннівка	с. Калчева	с. Каракурт	с. Голиця	Всього
Кількість підприємств, всього,	12	48	28	18	57	163
у т.ч. КВЕД:01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	8	44	26	17	56	151

продовження табл. 2.4

Показники	Василівка	Баннівка	Калчева	Каракурт	Голиця	Разом
КВЕД:01.11.0 Вирощування зернових та технічних культур	0	1	1	1	0	3
КВЕД:01.21 Вирощування винограду	1	2	0	0	1	4
КВЕД: 01.24 Вирощування зерняткових і кісточкових фруктів	1	1	0	0	0	2
КВЕД: 01.45 Розведення овець і кіз	2	0	0	0	0	2
КВЕД:01.50 Змішане сільське господарство	0	0	1	0	0	1
Площа, га, всього, у т.ч.:	4445,8	3829,61	1598,04	977,7	3875,9	14727,1
КВЕД:01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур	4278	3770,8	1598,04	977,7	3436,9	14061,44
КВЕД:01.21 Вирощування винограду	167,8	58,81	0	0	439	665,61

Джерело: за даними сайту Трипілля <https://tripoli.land/> [15]

В той же час, моніторинг та вивчення проблем малого та середнього підприємництва свідчить, що для більш ефективного використання можливостей підприємництва необхідна подальша реалізація державних заходів щодо створення сприятливих умов для розвитку даного сектору економіки. Однією із головних соціальних задач, що стоять перед бізнесом є створення робочих місць. При аналізі роботи найкращих підприємств слід звернути увагу на кількість працівників, що є важливими для громади. Проте слід врахувати, що в Україні існує специфіка набору персоналу без трудових

книжок. Це унеможливило точний та реальний підрахунок працюючих (особливо найманих працівників у ФОПів). Сфера торгівлі та посередницька діяльність представлена ФОПами. У таблиці 2.5 наведені дані щодо кількості ФОПів в громаді.

Таблиця 2.5

Зареєстровані суб'єкти підприємницької діяльності, що діють на території громади

	Кількість юридичних осіб	Кількість фізичних осіб – підприємці в ФОП	Кількість діючих ліцензій з роздрібною торгівлі алкогольними виробами	Кількість діючих ліцензій з роздрібною торгівлі тютюновими виробами	Кількість діючих ліцензій з роздрібною торгівлі паливо-мастильним і матеріалами
с. Василівка	11	143	5	5	-
с. Баннівка	54	27	3	3	1
с. Голиця	57	24	1	1	0
с. Каракурт	16	64	6	6	0
с. Калчева	20	56	1	1	0
Разом	158	314	16	16	1

Джерело: за даними громади [58]

У громаді розроблено програму розвитку МСП на території Василівської ОТГ Болградського району Одеської області на 2021 – 2023 роки, яка є складовою частиною стратегії розвитку.

Сучасна освіта стає стратегічною основою розвитку особистості; вона формує, виховує людину, здатну до саморозвитку, до опрацювання різноманітної інформації, використання одержаних знань, які необхідні їй для подальшого життєвого та професійного вибору, допоможуть орієнтуватися в

сучасних реаліях, бути підготовленою до життя. Цього потребує сучасне суспільство, ринок праці, що стрімко розвивається. Провідна роль у реалізації державної політики щодо зміцнення інтелектуального та духовного потенціалу нації, розвитку вітчизняної науки і техніки, збереження і примноження культурної спадщини належить педагогам і закладам освіти.

Сьогодні у громаді функціонують наступні заклади освіти:

- 5 загальноосвітніх шкіл;
- 4 дитячі заклади дошкільної освіти (ЗДО).

У таблицях 2.6-2.7 наведено характеристику загальноосвітніх та дошкільних навчальних закладів громади.

Таблиця 2.6

Характеристика загальноосвітніх навчальних закладів громади

Вид закладу	Форма власності	Кількість учнів	Кількість працівників	Кількість класів
Ліцей з початковою школою та гімназією (с. Каракурт)	Комунальна	211	48	11
Ліцей з початковою школою та гімназією (с. Баннівка)	Комунальна	105	41	11
Ліцей з початковою школою та гімназією (с. Василівка)	Комунальна	430	66	23
Гімназія з дошкільним відділенням та початковою школою (с. Голиця)	Комунальна	36	30	6
Ліцей з початковою школою та гімназією (с. Калчева)	Комунальна	229	40	11

Джерело: ЗДО - ВО Василівська СР Болградський р-н - Одеська область. ІСУО (isuo.org) [53]

Громадою приділяється велика увага питанням освіти. Так, бюджетом громади передбачено фінансування освітньої діяльності в наступних бюджетних програмах:

- надання освіти за рахунок субвенції з держаного бюджету місцевим бюджетам на надання державою підтримання особам з особливими освітніми потребами;
- надання загальної середньої освіти закладами ЗСО;
- надання дошкільної освіти;
- підвищення кваліфікації депутатів місцевих рад та посадових осіб місцевого самоврядування;
- забезпечення діяльності інших закладів сфери освіти.

Таблиця 2.7

Характеристика дошкільних навчальних закладів громади

Вид закладу (Дошкільні навчальні заклади)	Форма власності	Фактична кількість місць
<i>Василівська сільська рада, Болградського району, Одеської області:</i>		
Баннівський ЗДО ясла-сад "Колосок" (с. Баннівка)	Комунальна	38
Василівський ЗДО ясла-сад "Сонечко" (с. Василівка)	Комунальна	86
Голицький ЗЗО	Комунальна	15
Калчевський ЗДО ясла-сад "Казка" (с. Калчева)	Комунальна	50
Каракуртський ЗДО ясла-садок "Казка" (с. Каракурт)	Комунальна	56

Джерело: ЗДО - ВО Василівська СР Болградський р-н - Одеська область. ІСУО (isuo.org) [53]

В цілому стан дошкільної і шкільної освіти в громаді дозволяє забезпечити стартові умови формування фундаменту четвертого пріоритету розвитку громади. Так, середнє завантаження дошкільних освітніх установ в даний час складає 80%, що відповідає частці охоплення дітей дошкільною освітою.

Громадою приділяється увага охороні здоров'я мешканців громади. Так, бюджетом громади передбачено фінансування освітньої діяльності в наступних бюджетних програмах:

- інші заходи у сфері соціального захисту і соціального забезпечення;
- забезпечення спеціальними послугами за місцем проживання громадян, які не здатні до самообслуговування у зв'язку з похилим віком, хворобою, інвалідністю.

В таблиці 2.8 наведено характеристику закладів охорони здоров'я громади.

Таблиця 2.8

Характеристика закладів охорони здоров'я громади

Медичний заклад	Кількість закладів	Кількість працівників
• амбулаторій ЗПСМ	4	32
• ФАП	1	2
• аптека	2	3

Джерело: <https://vasylivskagr.gov.ua/pasport-gromadi-17-00-32-05-04-2021/> [58]

Громадою приділяється увага культурному розвитку. Так, бюджетом громади передбачено фінансування освітньої діяльності в наступних бюджетних програмах:

- забезпечення діяльності будинків культури, клубів, центрів дозвілля та інших клубних заходів;
- забезпечення діяльності бібліотек.

В таблиці 2.9 наведено характеристику закладів культури.

Таблиця 2.9

Характеристика закладів культури громади

Назва закладу	Станом на 01.2021	
	Кількість	Розрахункова кількість місць
Будинки культури	5	2377
Музеї	3	70

Джерело: <https://vasylivskagr.gov.ua/pasport-gromadi-17-00-32-05-04-2021/> [58]

У громаді також існують спортивні заклади та споруди: стадіони - 4, спортмайданчики - 4, спортзали - 3. В подальшому, передбачається поліпшення організаційного, кадрового, матеріально-технічного, інформаційного забезпечення сфери фізичної культури і спорту.

Незважаючи на певні труднощі, в останні роки в громаді приділяють велику увагу збереженню зовнішнього середовища. Згідно з топографічною зйомкою місцевості зелені насадження займають площу 2,1 га, в той же час 39 га займали полезахисні лісосмуги, які вирублено на 80%. Внаслідок вирубування лісових насаджень та збільшення площ сільськогосподарських угідь значно знизилася вологозбиральна функція рослинності, що, в свою чергу, призвело до погіршення екологічної ситуації – зниження вологості повітря, що призводить до тривалої посухи, пилових бурь, деградації ґрунтів тощо. Територією села Василівка протікає пересихаюча річка Ташбунар, яка потребує очищення русла та джерел живлення. Дефіцит рослинності, зокрема деревинної, відчувається через загазованість та забруднення повітря, оскільки село урбанізоване, а кількість транспорту і підприємств постійно зростає.

На сьогодні в громаді немає жодної громадської зеленої зони. Саме це спонукало громаду розпочати створення такої зони у сільському сквері в центрі села Василівка - Greentime - зелена зона в центрі с. Василівка – місце для згуртування молоді та проведення екологічних акцій. Планується, що майбутня зелена зона стане місцем проведення екологічних заходів, та локацією, де могла б зібратися молодь для спілкування й відпочинку (зараз збираються на сходах будинку культури).

Рослини, які планується висаджувати, мають відповідати природним умовам місцевості та здатності затримувати пил, фільтрувати повітря, з урахуванням здатності прижитися в умовах засушливого степу. Також має значення естетичність оформлення, зручність проведення екологічних заходів у зеленій зоні.

Згідно з нашим дослідженням ситуація склалася з таких причин:

- початкове ця проблема не була усвідомлена як важлива;
- нечесний розподіл ресурсів на благоустрій на обласному рівні (все будувалося у районних центрах);
- низький рівень еко-свідомості та соціальної згуртованості населення;
- відсутність постійних волонтерів.

Наслідки не вирішення проблеми:

- погіршується екологічна ситуація;
- зникають рослини, порушується природний баланс;
- погіршується стан здоров'я мешканців;
- молодь має обмежене спілкування і на вихідних виїжджає у найближчі міста, де часто стаються надзвичайні ситуації (їзда без прав, перевантаження транспортної системи, ДТП);
- діти й молодь недостатньо соціалізовані, не вміють взаємодіяти одне з одним.

Успішна реалізація проекту будівництва спортивного майданчика для різних груп населення – це ще один крок до здатності забезпечити розвиток громади та її мешканців. Основними мотивами, які спонукають громаду до діяльності, є в першу чергу патріотизм, оздоровлення нації, задоволення потреб різних вразливих категорій громадян, набуття нового досвіду в роботі з людьми, організації та проведенні соціальних проектів. Мета проекту – це насамперед спрямування на вирішення проблеми, це – зміни, які можна зробити в громаді.

В селі Василівка немає жодного дитячого майданчику, при тому, що дітей шкільного віку – 200, шкільного віку – 430. У центрі села необхідно побудувати ігровий дитячий майданчик, який можна включити у загальний проект – будівництво еко парку GreenTime.

Для успішного розвитку екологічної зони в цей місцевості необхідна вода, для зрошування рослин водогін, артезіанські джерела. Для розвитку громади у

туристичному напрямку та залучення інвестицій необхідно провести різноманітні фестивалі:

- міжнародний фестиваль бджільництва «Медові смаколики Бессарабії».
- в громаді багато бджолярів, які успішно розвиваються та виготовляють різноманітні продукти бджільництва.
- етнофестиваль «Вайсал-фест Петровден».

Забезпечення розвитку громади неможливе без сформованого бюджету громади. У таблиці 2.10 наведено дані щодо динаміки бюджету громади.

Таблиця 2.10

Динаміка бюджету Василівської ТГ

Показник	2021	2022 (план)	Темп приросту (%)
Доходи місцевого бюджету	77 923 460	92 918 400	+19,24
Видатки місцевого бюджету	77 923 460	92 918 400	+19.24
Профіцит за загальним фондом місцевого бюджету	33 708	3 638 400	±10693,88
Дефіцит за спеціальним фондом місцевого бюджету	33 708	3 638 400	
Оборотний залишок бюджетних коштів місцевою бюджету	10 000	10 000	0.011
Резервний фонд місцевого бюджету	200 000	200 000	0.22
Витрати місцевого бюджету на реалізацію місцевих (регіональних) програм	5 207 950	5 566 448	+7.0

Джерело: власні дані громади [58]

Доходи, як і видатки місцевого бюджету у 2022 році планується збільшити майже на 20% порівняно з 2021 роком. Профіцит за загальним фондом місцевого бюджету планується збільшити у 10 разів. Оборотний залишок бюджетних коштів місцевою бюджету у розмірі 10 000 гривень залишиться незмінним. Також не зміниться резервний фонд місцевого бюджету у розмірі 200 000 гривень, хоча у відсотковому відношенні він зменшиться на 0,04%. На 7% збільшиться витраті на реалізацію місцевих (регіональних) програм. На рисунку 2.3 наведена структура доходної частини бюджету Василівської сільської територіальної громади.

Рис. 2.3 Структура доходної частини бюджету Василівської територіальної громади

Джерело: власні дані громади [58]

Структура доходної частини бюджету складається із власних надходжень, що становить 43,9%. освітня субвенція - 36,3%. дотація на здійснення переданих з державного бюджету видатків на утримання закладів освіти та охорони здоров'я – 0,9%. базова дотація – 18,8%. субвенція на надання державної підтримки особам з особливими освітніми потребами - 0,1%. Обсяг доходів загального фонду місцевого бюджету територіальної громади на 2021 рік (без офіційних трансфертів) визначений у сумі 33 878 100 грн., в т.ч. :

- податок на доходи фізичних осіб – 13 120 980 грн.;
- акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів (пальне) -24 700 грн.;
- акцизний податок із ввезених на митну територію України підакцизних товарів (продукції) (пальне) – 86 600 грн.;
- акцизний податок з реалізації суб'єктами господарювання роздрібною торгівлю підакцизних товарів – 79 850 грн.;

- податок на майно – 9 150 120 грн.;
- єдиний податок – 11 340 600 грн.;
- плата за надання інших адміністративних послуг – 23600 грн.;
- надходження від орендної плати за користування цілісним майновим комплексом та іншим майном, що перебуває у комунальній власності – 51100 грн.;
- державне мито – 550 грн.

Видатки місцевого бюджету на 2021 рік склали 77 923 460 грн., в тому числі видатки загального фонду місцевого бюджету 77 145 752 грн., видатки спеціального фонду місцевого бюджету 777 708 грн.

Забезпечення виконання потреб громади реалізується через видаткову частину бюджету. Динаміка основних витрат громади представлена у таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Структура та динаміка основних напрямків видатків Василівської ТГ

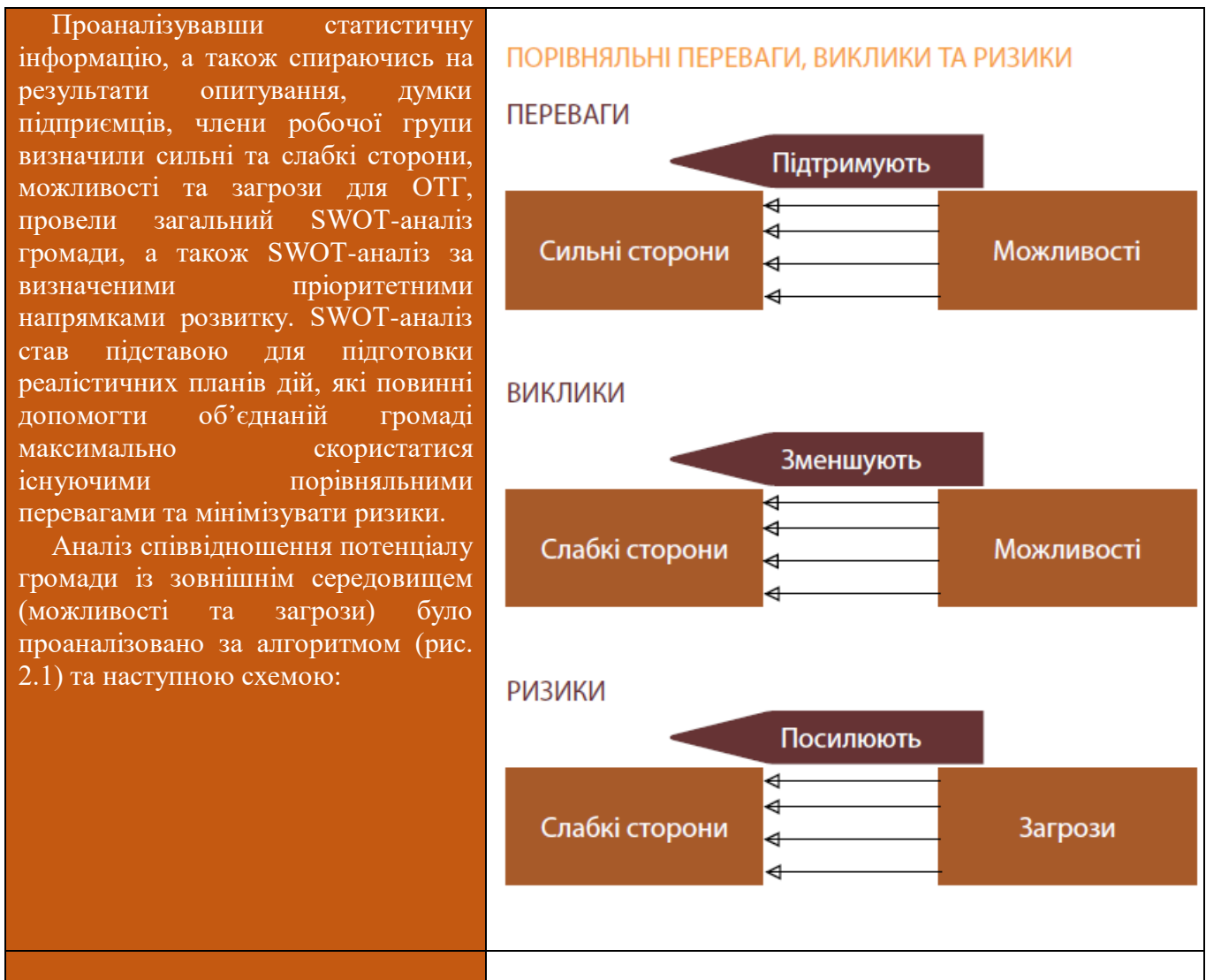
№№ п/п	Видатки	Сума, грн		Темп приросту (%)
		2021	2022 (план)	
1	Державне управління	8890160,00	9213478,00	3,64
2	Освіта	55337218,00	61850809,00	11,77
3	Соціальний захист та соціальне забезпечення	1375700,00	1008080,00	-26,72
4	Культура і мистецтво	5327850,00	6108510,00	14,65
5	Житлово-комунальне господарств	2919250,00	3306530,00	13,27
6	Охорона навколишнього природного середовища та пожежна охорона	857700,00	995430,00	16,06
7	Резервний фонд	200000,00	200000,00	0,00

Джерело: власні дані громади [58]

Як показують дані таблиць 2.10 та 2.11, бюджет громади дозволяє забезпечити стартові умови її розвитку за умови збереження підтримки з боку держави.

2.3 СВOT-аналіз розвитку ТГ

СВOT -аналіз, один із найпоширеніших видів аналізу, який дозволяє об'єктивно оцінити сучасний стан громади, її сильні сторони, що найбільше сприятимуть розвитку; визначити ресурси для подолання слабких сторін, або перетворення їх на сильні; виявити можливості та попередньо оцінити існуючі загрози та шляхи їх усунення (рис.2.4).

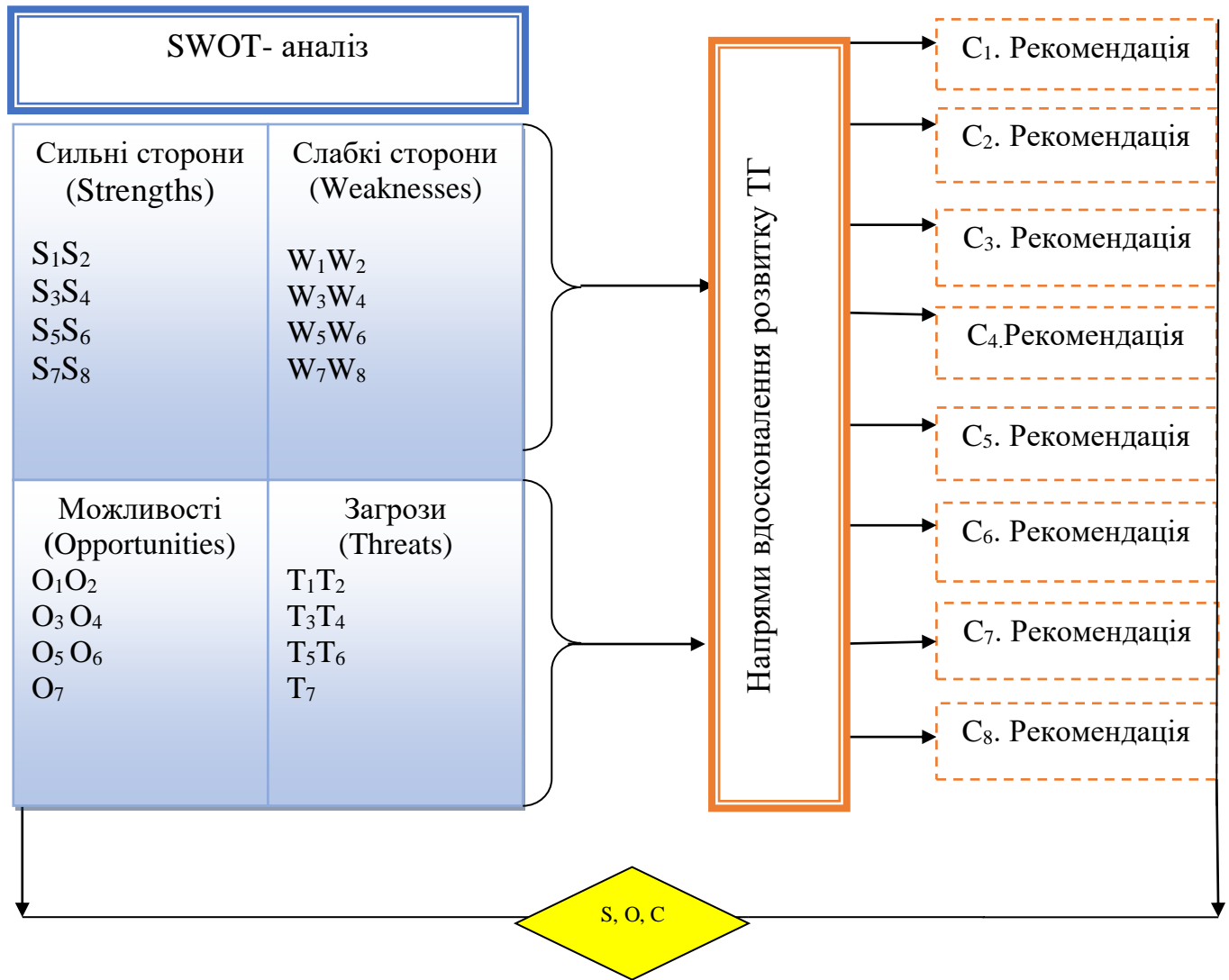

Рис. 2.4. Алгоритм перетворення слабких місць діяльності Василівської ТГ в конкурентні переваги

Джерело: складено на основі [59]

Проведення SWOT-аналізу вимагає певного дослідження основних складових розвитку Василівської ТГ, результати якого визначені наступним чином (сильні та слабкі розвитку наведені у таблиці 2.12):

Таблиця 2.12

Сильні та слабкі сторони розвитку Василівської ТГ

Сильні сторони (S)	Внутрішні переваги
S ₁ -	наявність поблизу ТГ вузлової залізничної станції, яка забезпечує транспортне сполучення та робочі місця
S ₂ -	вигідне географічне розташування громади, близькість із районним центром; наявність вільних площ об'єктів нерухомості, які є комунальною власністю сільської ради та інших форм власності
S ₃ -	близькість до міжнародних кордонів
S ₄ -	наявність багатих земельних ресурсів (робочих чорноземів); інших природних ресурсів (водойм)
S ₅ -	наявність родовищ мінеральних ресурсів (піску, тощо)
S ₆ -	розвинуте виноградарство, вирощування зернових; наявність умов для створення підприємств птахівництва
S ₇ -	кваліфікований персонал та талановита молодь, що навчається
Слабкі сторони (W)	Внутрішні недоліки
W ₁ -	скорочення чисельності населення громади; значна трудова міграція, дефіцит робочих місць; значний рівень недовикористання трудового потенціалу на території ради; замала кількість осіб з офіційним працевлаштуванням; низький рівень населення працездатного віку
W ₂ -	зношені об'єкти комунальної власності, особливо водогони в селах громади; відсутність якісної питної води; недостатня розвиненість туристичної інфраструктури; слабкий розвиток у сфері послуг, у сфері розваг, транспортної діяльності, що негативно відображається на туристичній сфері
W ₃ -	нерівномірність розвитку малого підприємництва, зокрема діяльності фізичних осіб підприємців; слабка зацікавленість місцевого населення у підприємницькій діяльності і, відповідно, слабка інтенсивність розвитку малого та середнього бізнесу; використання ризикованого землеробства; відсутність приватних інвестицій; відсутність прямих іноземних інвестицій; застарілі «технології» збирання та утилізації ТПВ; невикористання енергоефективних технологій

продовження табл. 2.12

W₄ -	вирубання лісових насаджень та збільшення площ сільськогосподарських угідь; значно знизилася вологозбиральна функція рослинності, що, в свою чергу, призвело до погіршення екологічної ситуації – зниження вологості повітря, що призводить до тривалої посухи, пилових бурь, деградації ґрунтів тощо
W₅ -	дефіцит рослинності, зокрема деревинної, відчувається через загазованість та забруднення повітря, оскільки село урбанізоване, а кількість транспорту і підприємств постійно зростає
W₆ -	зношений жилий фонд комунальної власності громади; незабезпеченість центральним водовідведенням; незабезпеченість газопостачанням; відсутність системи сортування сміття та відсутність централізованої системи утилізації сміття
W₇ -	відсутність генплану розвитку селищ та прилеглих територій; відсутність робіт із будівництва доріг місцевого значення
W₈ -	брак коштів на поточні та перспективні потреби розвитку громади; відсутність сучасного обладнання, яке дозволяє використовувати Інтернет-технології в громадських місцях (школи, медичні заклади, адміністрація тощо); недостатній рівень матеріально-технічного забезпечення навчального процесу в закладах освіти; відсутність якісного та сучасного медичного обладнання для належного медичного обслуговування, низький рівень медичного обслуговування; відсутність активних громадських організацій

Джерело: складено на основі <https://vasylivskagr.gov.ua/pasport-gromadi-17-00-32-05-04-2021/> [58]

Можливості та загрози розвитку Василівської ТГ наведені в таблиці 2.13

Таблиця 2.13

Можливості (Q)	Резерви внутрішні та зовнішні
Q₁ -	цільове та ефективне використання вільних ділянок та територій розвитку громади; наявність вільних площ об'єктів нерухомості, які є комунальною власністю сільської ради та інших форм власності
Q₂ -	резерви розвитку туризму; використання туристичного потенціалу у повній мірі, системи організації рекреації та прийому туристів
Q₃ -	можливості залучення молоді до стартапів та кваліфікованої праці
Q₄ -	залучення до підприємництва всіх верств населення громади

продовження табл. 2.13

Q₅ -	побудова та реставрація систем зрошування; глибока переробка агропродукції з додаванням додаткової вартості за рахунок іноземних інвестицій; створення підприємств птахівництва; наявність умов та площі для вирощування різних видів горіхів, ягідництва, вирощування кущових багаторічних культур
Q₆ -	розробка генплану розвитку селищ та територій, перспективи озеленення територій
Q₇ -	залучення інвестицій в реальний сектор економіки; переробка вовни, пір'я, макулатури, пластика; переробка сільгосппродукції
Загрози (Т)	Зовнішні чинники
T₁ -	непередбачуваність змін діючого законодавства України
T₂ -	різке падіння платоспроможності населення; закриття ФОПів, через недосконалу законодавчу базу
T₃ -	різке погіршення погодно-кліматичних умов
T₄ -	форс-мажорні чинники - війна
T₅ -	хронічна нестача коштів
T₆ -	прояви несумлінності конкурентної боротьби суміжних територіальних утворень України
T₇ -	зростання вартості енергоресурсів

Джерело: складено на основі <https://vasylivskagr.gov.ua/pasport-gromadi-17-00-32-05-04-2021/> [58]

Таким чином, на основі даних таблиць 2.12, 2.13 зведені результати аналізу сильних і слабких сторін діяльності Василівської ТГ ґрунтувалися на результатах аналізу впливу внутрішніх та зовнішніх чинників формування напрямків діяльності ТГ. Підсумки SWOT-аналізу Василівської ТГ дозволили розробити рекомендації з підтримки сильних сторін на основі посилення можливостей ТГ, зменшення впливу слабких сторін і зниження впливу виявлених загроз:

1. С1 – 3 метою активізації участі громадськості у постановці та вирішенні питань місцевого економічного розвитку громади (МЕР) необхідно створити на засадах партнерства місцевої влади, підприємців та представників

недержавних громадських установ (організацій) постійно діючу робочу групу з МЕР. У відповідному розділі «Стратегії» передбачити компетенції та відповідальність членів робочої групи (РГ) за аналіз стану МЕР та заходів з його суттєвого поліпшення.

2. С2 - Створити осередок підтримки підприємництва та залучення інвестицій (ОППЗІ) для потреб реалізації проєктів розвитку громади. Серед функціональних обов'язків ОППЗІ передбачити надання на частково безоплатній основі послуг інформаційного, консультативного та навчального змісту. Для підготовки інвестиційних пропозицій, проєктів та каталогів, профільних відповідно до потреб МЕР громади, залучати фахівців освітянських і консультаційних установ країни, що мають відповідний досвід та спроможність успішно допомагати МЕР громади.

3. С3 - В цілях забезпечення розвитку привабливої діяльності в напрямках спорту, туризму, культури та науки серед молоді, створити міський Центр розвитку молоді, передбачивши серед його функціональних обов'язків регулярне проведення евентійних заходів районного, обласного, регіонального, національного та міжнародного рівня. З метою суттєвого покращання якості послуг в індустрії гостинності передбачити формування реєстру місць потенціального розміщення відвідувачів (гостей) громади, активно використовувати природні ресурси громади (озеро Ялпуг, піщані кар'єри тощо). Історична спадщина дає можливість розвитку туристичного потенціалу (Каракурт – єдине село на Одещині, де компактна проживають етнічні албанці), чому сприяє вигідне географічне положення (7 км до районного центру (прибережна зона озера Ялпуг). Запланувати в 2022-2023 роках створення спеціалізованого центру колективного розміщення молоді та їх батьків, запрошених для участі у спортивно-культурних та інших цікавих заходах, що проводитиме Центр розвитку молоді ТГ.

Передбачити підтримку проєктів із створенням нових робочих місць для обслуговування (задоволення) потреб Центру розвитку молоді та його відвідувачів.

4. С4 - З метою поліпшення структури видатків та надходжень місцевого бюджету та забезпечення зростання його обсягів, передбачити в 2022-2023рр. перегляд можливостей формування частки бюджету розвитку громади питоמוю вагою не менше 15% загального бюджету. Головним критерієм при розгляді та затвердженні проєктів розвитку, ініційованих членами громади, передбачити відповідність пріоритетним напрямкам Стратегії соціально-економічного розвитку громади на період до 2027 року. Серед цих напрямків особливу увагу зосередити на питаннях розвитку підприємництва, створення нових робочих місць та суттєвого покращання інженерно-комунікативної інфраструктури селищ.

5. С5 - З метою збільшення додаткових надходжень до місцевого бюджету передбачити створення умов, привабливих для розміщення на території громади традиційних та нових систем зрошування; глибокої переробці агропродукції з додаванням додаткової вартості за рахунок іноземних інвестицій.

6. С6 - З метою суттєвого зростання експортного потенціалу Болградського промислового вузла передбачити відтворення на теренах існуючих промислових майданчиків ТГ, які мають відповідну заготівельно-виробничу та транспортну складову інфраструктури Агропромислового комплексу, спроможних переробляти агропродукцію Василівської та суміжних з ним аграрних районів Одеської області.

Передбачити пріоритетний розвиток наступних виробництв:

- мукомельного (комбікормового напрямку);
- олійнопресового (в асортименті);
- глибокого ступеню переробки горіхів та меду;
- будівництво шкіряного заводу на основі місцевої сировини, будівництво птахофабрики, будівництво складів зберігання зерна, будівництво сучасної ферми ВРХ;
- переробки та консервування продукції рослинництва, особливо багаторічних насаджень тощо.

На базі залучення потужних галузевих інвесторів відродити та використати потенціал переробки та додання вартості за переліченими видами агропромислового виробництва.

7. С7 - З метою створення нових робочих місць в сервісній інфраструктурі громади забезпечити надання різноманітних комунально-побутових послуг та інженерно-комунікативного обслуговування мешканців населених пунктів громади.

8. С8 - Включити до переліку обов'язкових цільових програм заходи щодо (додаток А):

- будівництво та реновація перспективних переробних підприємств (будівництво винзаводу по трасі Т-16, будівництво шкіряного заводу на основі місцевої сировини, будівництво птахофабрики, будівництво складів зберігання зерна, будівництво сучасної ферми ВРХ);

- капітального ремонту (реновації) освітянських установ громади, створення опорної школи в с. Баннівка, у селі Василівка планується продовжити будівництво занедбанної шкільної недобудови, яка простоювала понад 30 років, новий навчальний заклад буде розрахований на 450 місць;

- систем опалення в об'єктах комунальної власності громади, будівництво водопроводу та нової насосної станції в с. Баннівка;

- активного переходу до засобів альтернативної енергетики (установка сонячних батарей на площі 22 га, установка вітрової станції по дорозі Баннівка – Калчева, установка пелетного та брикетного цехів;

- будівництво екопарку Greentime у с. Василівка, створення рекреаційного ресурсу на Банківському водосховище з відкриттям равликової ферми;

- для розвитку громади у туристичному напрямку та залучення інвестицій необхідно проводити різноманітні фестивалі (міжнародний фестиваль бджільництва «Медові смаколики Бессарабії», етнофестиваль «Вайсал-фест Петровден» тощо);

- утеплення об'єктів комунальної власності громади;

- створення систем муніципальної охорони та соціального захисту громади, розробка підземних ходів для організації туристичного маршруту у с. Баннівка;
- відкриття розважального центру з готелем на базі табору «Мрія»;
- розробка двох піщаних кар'єрів.

Висновки до 2 розділу:

Підіб'ємо підсумки аналізу стану Василівської ТГ.

1. Економічний стан громади відповідав довоєнним вимогам, але не в повній мірі влаштував баченням керівництва громади. Зокрема, ще не значно росте доля інноваційної продукції, недостатньо розвинуті туризм та індустрія гостинності. Незначні обсяги іноземних інвестицій, кількість робочих місць суттєво не зростає. Транспортні проблеми сполучення за останні роки хоч і не загострилися, але поряд з тим потребує додаткової уваги автомобільне сполучення із госпітальними центрами. Соціальна складова потребує невідкладних корегувань за негативних демографічних процесів, скороченні питомої ваги працездатного та кваліфікованого населення та від'їзд на більш мотивовану роботу у великі міста країни та за кордон.

2. Екологічна складова існує за наявності невирішених проблем у водовідведенні та в політиці цивілізованого поводження із твердими побутовими відходами. Управлінська сфера – належне місце повинне зайняти «SMART-управління», адміністративний сервіс, що вчасно та якісно надається громадянам. Потребує уваги налагодження взаємозв'язків між місцевою владою, громадою та соціально відповідальним бізнесом відповідно до Закону України «Про державно-приватне партнерство». Також дуже актуальним є ефективне використання переваг громади, що діють в умовах фінансової децентралізації.

3. На нашу думку, Василівська громада – це насамперед соціально-економічно розвинена громада, адже ми бачимо, як розвивається економіка Василівської територіальної громади, медицина, якій в громаді приділяється

велика увага, як стрімко підвищується рівень населення в селах територіальної громади, житловий фонд на 80 % складається із приватного сектору. Всі населені пункти, які входять до Василівської громади електрифіковані, газифіковані, телефонізовані, також є покриття для доступу до мережі Інтернет. Використання бюджетних коштів громади на ремонт шкіл, благоустрою населених пунктів, лікарень, безумовно це сприяє соціально – економічному розвитку громади.

4. Аналізуючи соціально-економічний розвиток Василівської територіальної громади, можна зробити висновок, що головними напрямками (пріоритетами) розвитку соціально-економічного розвитку громади мають стати:

- розвиток транспортно-логістичної інфраструктури;
- підтримка реального сектору економіки та залучення інвестицій;
- підвищення рівня енергозбереження та ефективності використання енергоресурсів;
- покращення санітарно-екологічного стану та благоустрою території;
- соціальний захист та безпечні умови життєдіяльності.

Підтримка визначених пріоритетами дасть змогу розв'язати соціально-економічні проблеми розвитку громад в повоєнний період.

РОЗДІЛ 3 РОЗРОБКА ПЛАНУ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ВАСИЛІВСЬКОЇ ГРОМАДИ В ДОВОЄННИЙ ПЕРИОД ТА УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

3.1 Стратегічний план дій місцевого економічного розвитку громади в довоєнний та післявоєнний період

Як було розглянуто в першому розділі роботи, програма МЕР повинна розроблятися в рамках основної місії та пріоритетів стратегії розвитку громади у відповідності з алгоритмом наведеному в другому розділі роботи.

Згідно з вимогами до сучасного управління економічним та соціальним розвитком громади, дуже важливе місце посідає формування бачення цього розвитку, тому постає питання: Чому і навіщо потрібно зазирати в майбутнє, що це дасть ТГ?

Відповідь криється в лаконічних, але змістовних визначеннях візії та місії Василівської громади, а саме в баченні шляхів вдосконалення таким чином:

Візія розвитку Василівської громади - «Сформувати умови для змін у житті кожного мешканця на краще».

Місія - «об'єднуючи людей досягти добробуту та соціально-економічного зростання на основі партнерства влади, бізнесу, громади та її мешканців».

Аргументація на користь вищенаведеної мети розвитку громади нескладна, але вельми логічна: лише шляхом змін та успішних дій можна покращити життя людей, що наведене на рис. 3.1 «SMART-модель управління громадою». У відповідності із запропонованою схемою управління (рис. 3.1) діяльністю громади, наступним етапом формування стратегії її розвитку, після визначення бачення та місії є визначення пріоритетних напрямків розвитку громади. Пріоритети розвитку впливають з аналізу сучасного стану розвитку

громади.

SMART-модель управління громадою

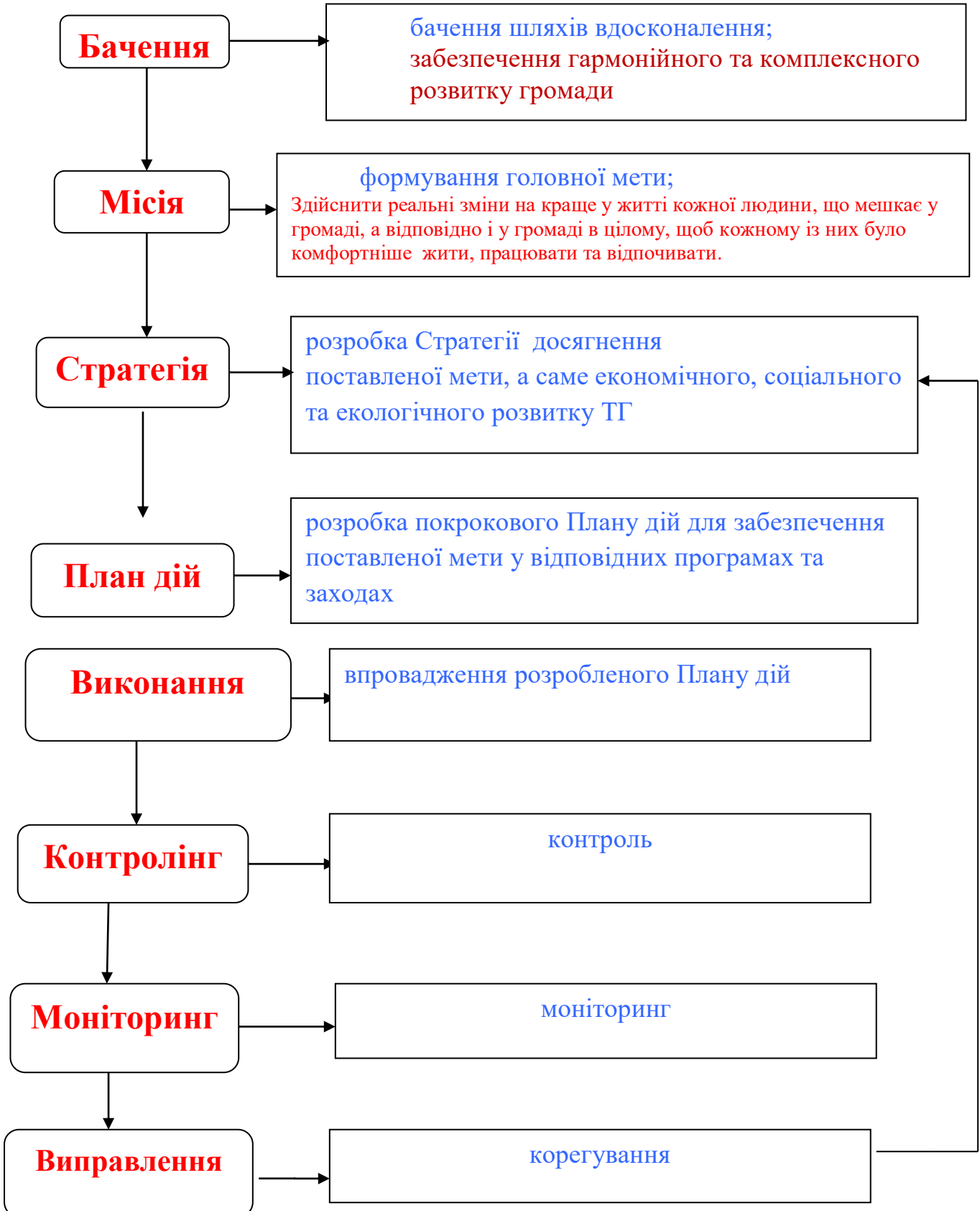

Рис. 3.1 SMART-модель управління ТГ

Джерело: складено за даними [35]

Пріоритети розвитку впливають з аналізу сучасного стану розвитку громади (другий розділ роботи). У стратегії розвитку Василівської ТГ [69] були визначили слідуєчі пріоритетні напрямки її розвитку:

- 1) Розвиток транспортно-логістичної інфраструктури;
- 2) Підтримка реального сектору економіки та залучення інвестицій;
- 3) Підвищення рівня енергозбереження та ефективності використання енергоресурсів;
- 4) Покращення санітарно-екологічного стану та благоустрою території;
- 5) Соціальний захист та безпечні умови життєдіяльності.

На рис. 3.2 приведена послідовність формування програм місцевого економічного розвитку громади.

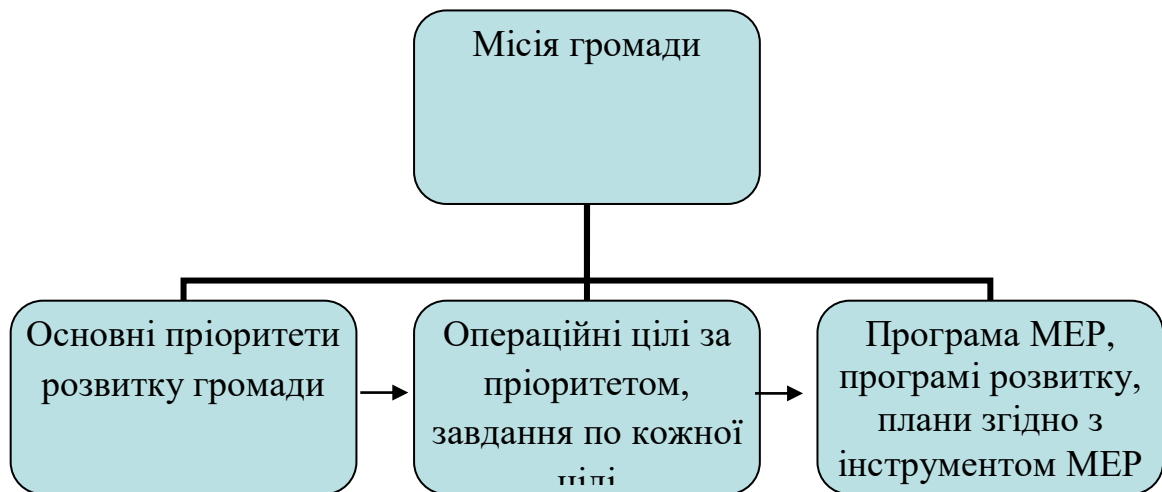

Рис. 3.2 Послідовність формування програм місцевого економічного розвитку громади

Джерело: складено за даними [35]

Виходячи з алгоритму формування стратегії та програми розвитку громади, наведеного на рис. 3.1 та 3.2 кожен з пріоритетів формує основні цілі досягнення завдань пріоритету, які позначають певні заходи і програми по їх виконанню, які в свою чергу формують наступне дерево цілей (рис. 3.3):

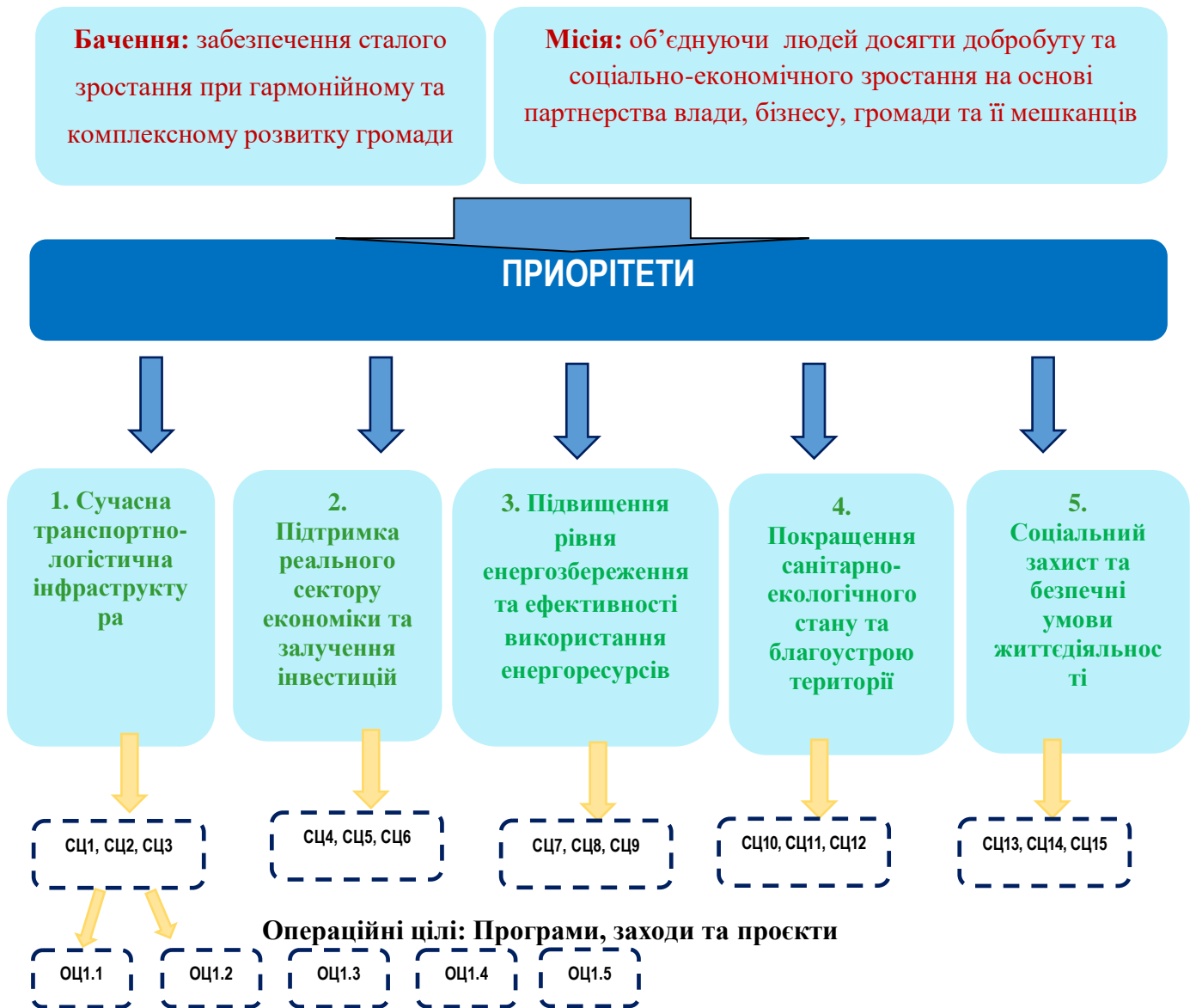

Рис. 3.3 «Дерево цілей» реалізації Стратегії економічного і соціального розвитку громади

Джерело: складено за даними [35]

У першому пріоритеті передбачається здійснити сприяння розвитку транспортно-логістичної інфраструктури громади та транспортного сполучення. Для цього керівництво ТГ передбачає розробити відповідну комплексну Програму, стратегічною ціллю якої повинно бути досягнення інтеграції діяльності між залізнично-дорожніми вузлами міст Рені та Болграду, створеними логістичними комплексами Василівської ТГ.

Особливу увагу в Програмі розвитку транспортно-логістичної мережі приділяється створенню логістичних майданчиків по прийому та обробці

вантажів з Одеси, Рені, Болграду, Вінниці, Києва, Молдови та ближнього зарубіжжя з подальшим перерозподілом та доставкою в інші регіони Одеської області та ближнього зарубіжжя.

У додатку А наведені стратегічні, операційні цілі, а також завдання за кожним пріоритетом. Для досягнення мети по кожному з пріоритетів були визначені стратегічні, операційні цілі, а також завдання, необхідні для соціально-економічного розвитку громади до 2027 року.

По другому пріоритету комплексна та гармонізована підтримка МСП та залучення інвестицій у реальний сектор економіки громади передбачає поетапний план дій по заохоченню та залученню інвестицій у реалізацію бізнес-проектів на земельних ділянках та об'єктах нерухомості, що належать громаді.

В окремий стратегічний напрямок виділяється підвищення рівня енергозбереження та ефективності використання енергоресурсів. Даний напрямок розвитку громади деталізується окремими Програмами та заходами цільового призначення:

- поступовий перехід до альтернативних джерел енергії (використання пелітів, встановлення сонячних батарей);
- модернізація системи теплопостачання;
- впровадження програми збереження тепла в будівлях та об'єктах соціальної інфраструктури громади;
- модернізація системи водопостачання та водовідведення (створення каналізаційних вигрібних ям в приватному секторі з використанням екологічно чистих очисних матеріалів та виробництво гумусу).

Різні стартові умови сіл, які об'єдналися в громаду, вимагають визначити та забезпечити дотримання певних стандартів у наданні комунальних послуг, забезпеченні благоустрою, тощо. З цією метою буде створено єдиний комунальний простір. Послуги життєзабезпечення населених пунктів надаватимуться підприємствами, які знаходяться у комунальній власності. На

етапі становлення комунальних служб громада докладатиме зусиль до їх достатнього технічного оснащення. Спектр послуг, які надаватимуться комунальними службами, має забезпечити задоволення потреб громадян. Усі заходи за даним напрямом реалізовуватимуться із широким залученням громадськості до вирішення нагальних питань. Буде визначено та описано основні послуги, які надаватимуться у кожному населеному пункті громади. За четвертим пріоритетом передбачалося три напрямку стратегічних цілей, по кожному з яких передбачалося розробляти проекти визначення у додатку А. Підсумком розробки стратегічних заходів у п'ятому напрямку має бути програма дій для розвитку соціального захисту та створення безпечних умов життєдіяльності мешканців громади.

3.2 Сценарії та етапи реалізації стратегії розвитку громади

Досягнення поставлених цілей у вирішенні завдань пріоритетних напрямів розвитку Василівської ТГ можливо різними шляхами їх реалізації. Поєднання зовнішніх і внутрішніх факторів реалізації стратегії в накладенні на час її реалізації призводить до деревовидного характеру шляхів бачення досягнення стратегічної мети розвитку Василівської ТГ до 2027 року. У теорії стратегічного управління такий підхід прийнято називати сценарним. Традиційно, розробляючи сценарії, розглядають три головних сценарії розвитку:

а) песимістичний – діє більшість зовнішніх загроз, багато внутрішніх проблем, і ці загрози, протиріччя і катаклізми, можуть погіршити або зберегти ситуацію в майбутньому;

б) реалістичний – зовнішні можливості та загрози, які виникають, компенсуються новими структурними змінами, з'являються нові можливості зростання на основі знову використаних традиційних методик;

в) оптимістичний – планований ріст виконується по закладеній моделі на основі традиційних і новітніх методик.

У стратегії економічного та соціального розвитку Василівської ТГ розглядаються всі три вищевикладених варіанти з певними корективами в оптимістичну сторону (рис. 3.4). Таке коригування закладається як в самій назві, так і в методах їх реалізації.

Рис. 3.4. Можливі сценарії реалізації Стратегії громади

Джерело: складено за даними [14]

Можливими сценаріями соціально-економічного розвитку Василівської ТГ до 2027 року є: інерційний (песимістичний) – підтримання існуючого становища, мобілізаційний (реалістичний) – мобілізація зовнішніх і внутрішніх джерел реалізації стратегії, інноваційний (оптимістичний) – залучення інвестиційних ресурсів, впровадження нових інноваційних проектів розвитку.

Інерційний сценарій розвитку ТГ передбачає використання наявного потенціалу території з урахуванням незначного зростання, що відповідає середньостатистичному зростанню ВВП країни на 2-3% у рік (для ТГ – ВРП). Основою соціально-економічного розвитку ТГ будуть традиційні види економічної діяльності та підприємництва. ТГ розвивається як територія, що характеризується переважно агро-спеціалізацією економіки. Підприємства базових галузей в основному спрямовані на підтримку досягнутого рівня розвитку. Вони здійснюють заходи, які забезпечують підвищення якості продукції, що випускається, і зниження витрат на базі нових енерго- та ресурсозберігаючих та екологічно безпечних технологій. Сталий розвиток ТГ буде залежати від стабільності розвитку транспортних підприємств, підприємств агропромислового комплексу, торгівлі та промисловості. При цьому не очікується значного збільшення обсягів виробництва та розширення асортименту продукції, що випускається. Органи місцевого самоврядування будуть використовувати чинні механізми планування та організації власної діяльності, реагуючи на поточні проблеми, які вирішуватимуться в короткостроковій перспективі бюджетного планування (1 рік), а також шляхом прийняття коротко- та середньострокових програм (1-5 років). Ефективною буде участь у національних проєктах, обласних програмах та використання виділених на їх реалізацію фінансових ресурсів.

Особливість цього сценарію полягає в тому, що при значній частці малого бізнесу в економіці, його внесок у розвиток ТГ буде залишатися на колишньому рівні.

Мобілізаційний сценарій розвитку - ресурсної інтенсифікації - передбачає повну реалізацію проєктів і програм Стратегії розвитку ТГ, політичну і соціальну стабільність, вдалий менеджмент, моніторинг, оновлення проєктів. Відповідно до цього сценарію ТГ більш активно включається у систему вітчизняних та регіональних товарних, інформаційних, фінансових та культурних обмінів як територія для розвитку відповідної транспортно-логістичної інфраструктури та розміщення нових інноваційних виробництв.

Програми розвитку малого і середнього бізнесу мають стати каталізатором зміни співвідношення «торгівля-виробництво» на користь власного виробництва.

Цей сценарій передбачає використання зростаючого потенціалу території, з урахуванням росту, який відповідає середньостатистичному зростанню ВВП країни в 5-6% на рік (для ТГ– ВРП).

Вказаний сценарій є *базовим* для реалізації цієї Стратегії.

Лєвова частина пріоритетів у «дереві цілей та пріоритетів» розвитку ТГ повинна не тільки покрити поточні соціальні потреби, але й забезпечити суттєве зростання добробуту жителів громади.

Інноваційний сценарій розвитку (залучення інвестиційних ресурсів) громади передбачає, що громада буде активно включатися в систему міжрегіонального та міжнародного розподілу праці з урахуванням заявлених власних пріоритетів та інтересів, буде відбуватися реалізація інноваційних проєктів і програм, структурна перебудова економіки громади. Відбуватимуться глибокі реформи, внутрішні ресурси активізують зростання системи і сприяють «притягуванню» нових, більш значних ресурсів, здійсниться впровадження моделі «SMART-управління» громадою з додатковим «прискорювачем» інноваційного розвитку підприємств у форматі «INDUSTRY 4.0»

Сутність інноваційного сценарію розвитку буде полягати:

- в економічній спеціалізації території (інноваційно-транспортній, рекреаційній, агропромисловій, сервісній);
- в активному проникненні на вітчизняні, регіональні та європейські ринки.

Передбачається інтенсивний розвиток інноваційних видів економічної діяльності, комплексна модернізація основних фондів підприємств громади і поступовий перехід виробництва на новий технологічний рівень.

Такий сценарій передбачає використання різко зростаючого потенціалу території з урахуванням зростання, який відповідає середньостатистичному зростанню ВВП країни в 9-10% на рік (для ТГ- ВРП).

Цей сценарій є *перспективним* для реалізації цієї Стратегії.

Масштабність і складність цілей і завдань, які необхідно вирішити в процесі реалізації Стратегічних пріоритетів економічного та соціального розвитку Василівської ТГ до 2027р., обумовлюють поетапне їх вирішення. Певні часові рамки на реалізацію стратегії розвитку формують і можливі сценарії майбутнього розвитку громади. Виходячи з цих основоположних умов для досягнення планованих завдань необхідно пройти такі етапи (рис. 3.5):

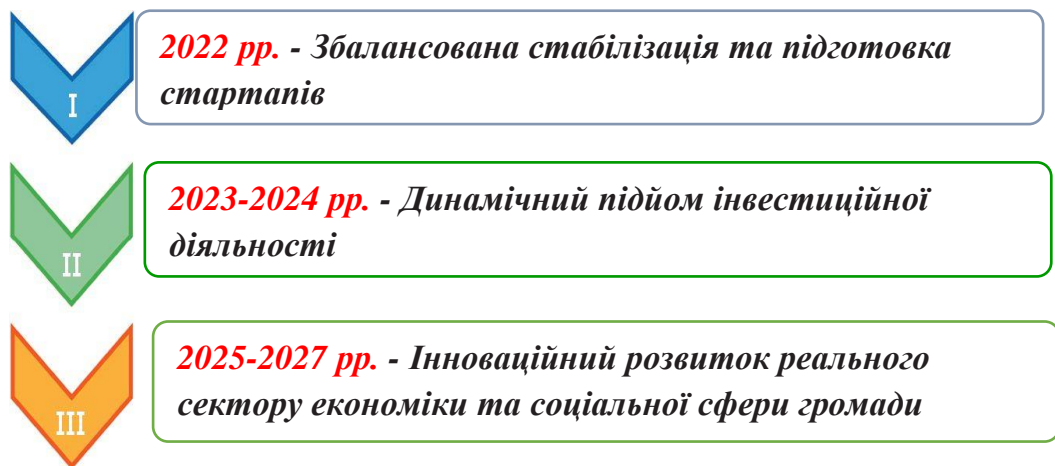

Рис. 3.5. Етапи реалізації Стратегії розвитку Василівської ТГ

Джерело: складено за даними [14]

На першому етапі - збалансована стабілізація та підготовка стартапів (етап накопичення ресурсів для майбутнього розвитку громади) створюються необхідні умови для ефективного використання вже наявних конкурентних переваг і створення нових. На цьому етапі здійснюється накопичення ресурсів для майбутнього розвитку громади. Побудова такої системи неможлива без політичної, соціальної та економічної стабільності.

На першому етапі передбачається:

- визначити завдання консолідації громади та влади для реалізації Стратегії;

- визначити структурні проблеми, що можуть негативно вплинути на конкурентоспроможність і потенціал економічного зростання, розробити заходи щодо їх розв’язання;

- удосконалити механізм стратегічного планування розвитку громади;
- проводити моніторинг основних показників розвитку громади;
- формувати механізм залучення інвестицій у пріоритетні проекти;
- здійснювати постійний моніторинг проектів розвитку громади.

Тривалість етапу - 2022 рр.

Другий етап - динамічний підйом інвестиційної діяльності (етап активного впровадження і реалізації проектів розвитку громади). Після економічної та соціальної стабілізації починається етап активної реалізації пріоритетних проектів розвитку ТГ. У цей період активно мобілізуються сформовані і накопичені ресурси. На цьому етапі приватні інвестиції та інвестиції з бюджету громади стають основою для якісної зміни вигляду громади і створення середовища з високою якістю життя.

На другому етапі передбачається:

- активне впровадження інвестиційних проектів в економіку громади;
- активне включення в районні, обласні та державні програми розвитку;
- спрямування інвестицій на розбудову соціально-економічної інфраструктури;
- формування нових фінансово-економічних основ розвитку матеріально-технічної бази та інфраструктури рекреаційно-туристичної сфери;
- концентрація інвестиційних ресурсів на інвестуванні у розвиток транспорту та транспортної інфраструктури;
- впровадження сучасних технологій управління;
- залучення значного обсягу внутрішніх та зовнішніх інвестицій для концентрації на пріоритетних напрямках структурної модернізації економіки.

Тривалість етапу - 2023-2024 рр.

3 етап (інноваційний розвиток реального сектору економіки та соціальної сфери громади (перехід до інноваційного шляху розвитку) визначається

переходом від мобілізаційного шляху розвитку до його інноваційного сценарію. Реалізація проєктів і мобілізація накопичених ресурсів дасть можливість перейти до впровадження нових конкурентних технологій в економіці та соціальній сфері громади. Використання інновацій допоможе ТГ стати одною із найбільш конкурентоспроможних громад Півдня України.

На етапі передбачається:

- інтенсивний розвиток інноваційних видів економічної діяльності, комплексна модернізація основних засобів інноваційно-орієнтованих підприємств і поступовий перехід виробництва на новий технологічний рівень;
- розвиток партнерства бізнесу з науковими установами регіону, поліпшення стратегічного планування комунального господарства та соціальної інфраструктури громади, впровадження високих технологій;
- створення інноваційного кластеру (зони активної комерційної діяльності);
- створення нових робочих місць, в основному для інноваційно-орієнтованої молоді, досягнення ефективного використання інтелектуального потенціалу і нейтралізації дії чинників, що викликають еміграцію молоді;
- підвищення рівня оплати праці, поліпшення основних параметрів якості життя за рахунок розвитку систем охорони здоров'я, освіти, культури, поліпшення екології громади;
- зростання потенціалу громади як великого туристичного центру, центру ділових комунікацій за рахунок розвитку відповідної інфраструктури: готельні, культурно-розважальні комплекси, кемпінги, туристичні бази, хотели, тощо.

Тривалість етапу - 2025-2027рр. і надалі.

У відповідності з цими етапами реалізується послідовне досягнення поставлених цілей пріоритетних напрямків і запланованих рівнів індикативних показників. У відповідності з етапами та сценаріями реалізації Стратегії виконується послідовне досягнення поставлених цілей пріоритетних напрямків і запланованих рівнів індикативних показників. Цільовими індикаторами Стратегії економічного та соціального розвитку Василівської ТГ визначені

певні показники, що характеризують стан ключових сфер життєдіяльності громади (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Цільові індикатори Стратегії економічного та соціального розвитку
Василівської ТГ

Показник	Одиниця виміру	Значення показника у 2020 році	Прогнозне значення показника у 2027 році
1	2	3	4
1. Обсяг надходжень до бюджету ТГ			
Податок на доходи фізичних осіб	тис. грн.	13121,0	16000,0
Земельний податок	тис. грн.	12621,05	15523,9
Єдиний податок	тис. грн.	11340,6	13948,9
Акцизний збір	тис. грн.	191,1	235,0
2. Підтримка МСП та залучення інвестицій у реальний сектор економіки громади			
Капітальні інвестиції	млн. грн	-	10
Загальні обсяги прямих іноземних інвестицій	млн. дол. США	-	0,3
3. Сучасна транспортно-логістична інфраструктура			
Питома вага фізичного зношення доріг	%	90	35
4. Благоустрій та висока енергоефективність			
Охоплення населення телекомунікаційними послугами	%	95	100
Охоплення населення інтерактивними сервісами	%	95	100
Частка адміністративних послуг, які можливо отримати за допомогою ІТ-технологій	%	50	70
5. Соціальний захист та безпечні умови життєдіяльності мешканців громади			
Питома вага коштів місцевого бюджету, спрямована на благоустрій в житлово-комунальному господарстві	%	10	20
Видатки на загальну середню освіту на 1-го учня	грн.	39360	66912

продовження табл. 3.1

Показник	Одиниця виміру	Значення показника у 2020 році	Прогнозне значення показника у 2027 році
Завантаженість дошкільних навчальних закладів	дітей на 100 місць	2,2	3
Частка дітей шкільного віку, що займаються у позашкільних навчальних закладах	%	30	50
Кількість органів самоорганізації населення	Од.	4	4
Кількість одержувачів соціальних послуг за рахунок бюджету громади	осіб	109	120
6. Культурно-освітнянські послуги та розвиток туризму ТГ			
Кількість офіційних виставок, фестивалів, бізнес-форумів, конференцій за участю керівництва громади	од.	20	30
Кількість проведених культурних заходів, які мають загально громадське значення	од.	20	30

Джерело: власні розрахунки

Початкове значення кожного індикатора зазначено на 2020 рік. Індикатори згруповані за пріоритетними напрямками розвитку громади. В основі більшості наведених індикаторів лежать методики розрахунків державних органів статистики, частина індикаторів складалась за рекомендаціями фахівців цільових робочих груп. Поетапні порогові значення індикаторів у 2027 році були визначені на основі вивчення динаміки відповідних показників експертів.

3.2 План дій з реалізації стратегії розвитку громади в умовах воєнного стану

У процесі децентралізації перед кожною територіальною громадою стоять чисельні завдання, серед яких основними є: визначення пріоритетів

розвитку, формування бюджету, забезпечення надання базових послуг її мешканцям, побудова ефективної системи управління ресурсами та інші. Однак, 24 лютого 2022 року почалися широкомасштабні військові дії російських військ проти нашої незалежної. З цього моменту змінилися як умови, напрями та завдання опрацювання економіки, так і умови роботи і життя українців. Тому апробація та практичне застосування алгоритму розробки актуалізації стратегії економічного і соціального розвитку території в умовах воєнного стану є дуже актуальним питанням в даний час.

Але всі ці рекомендації та індикативні показники могли бути реалізованими лише у мирний час. Вже більше пів року громади України живуть в умовах воєнного стану. Так, в Васильківській громаді Одеської області відбулося бомбардування аеродрому, є загроза воєнного вторгнення через кордон з Молдовою, руйнування жилих будинків, евакуація місцевих жителів, затоплення місцевості. Перебої з постачанням продуктів харчування. Тому, на наш погляд, основним сценарієм реалізації стратегії розвитку всіх без винятку громад є - сценарій виживання у форс-мажорних обставинах – в умовах воєнного стану. В умовах воєнного стану, на нашу думку, має посилитись державне регулювання всіх сфер життя громади. У відповідності до чинного законодавства, в умовах військового стану, ці функції покладені на військові адміністрації (ВА) територіальних одиниць. У рамках чинного законодавства ВА слід оперативніше вирішувати проблеми захисту функціонування ТГ в умовах військового часу. Спираючись на розроблену стратегію Васильківської ТГ, з метою забезпечення життя та розвитку громади в умовах воєнного часу слід обмежити коло стратегічних завдань напрямками національної безпеки, продовольчого забезпечення населення та збереження кадрів. Виходячи з цього основним сценарієм воєнного часу є сценарій виживання у форс-мажорних обставинах – в умовах воєнного стану. На наш погляд, оперативними рішеннями розвитку територіальних громад в умовах воєнного стану можуть стати:

- для захисту населених пунктів та жителів громад на місцях створюються формування територіальної оборони, добровольчі батальйони та волонтерські спільноти. У зв'язку з цим у фінансистів громад з'явилися питання щодо оперативного забезпечення та фінансування підрозділів добровольців, придбання необхідного обладнання, харчування, забезпечення одягом, тощо. Незважаючи на бойові дії, громадам необхідно дотримуватися чинного законодавства. Для використання будь-яких ресурсів має бути підстава і підтвердження цільового використання коштів. Для того, щоб виділяти гроші на заходи з територіальної оборони в громаді має бути прийнята місцева цільова програма, у якій прописані відповідні цілі та завдання. І саме цим документом регламентуються видатки;

- придбання предметів, матеріалів, обладнання та інвентарю для добровольчих формувань територіальних громад (ДФТГ) необхідно робити шляхом надання субвенції з бюджету територіальної громади до державного бюджету. Одержувачами такої субвенції можуть бути військові частини тер центри комплектування та соціальної підтримки, підрозділи Нацгвардії. У виняткових випадках це стосується і придбання пального (ч.2 ст.12 Закону №1702). В разі придбання речей місцевою радою важливо подбати про документальне оформлення цього процесу. Має бути лист командира військового формування чи підрозділу тероборони з обґрунтуванням та визначенням потреби, проведення видатків на підставі місцевої цільової програми за КПКВ 8240, рішення ради про передачу матеріальних цінностей, комісійна передача на підставі акту приймання-передачі, який буде підставою для списання з балансу ОМС цих товарно-матеріальних цінностей.

- що стосується автотранспорту місцевих рад на потреби тероборони, то передача може здійснюватися на умовах безоплатної передачі за рішенням ОМС або на умовах примусового відчуження за рішенням військового командування з погодженням з виконкомом місцевої ради. Поділитися палим із підрозділами тероборони можуть бюджетні установи при умові, що експлуатація їх службового транспорту в умовах воєнного стану неможлива.

Безоплатна передача паливно мастильних матеріалів (в т.ч. талонів) в умовах воєнного стану повинна відбуватися за ініціативою військового командування та визначенням потреби в пальному в листі зверненні.

- щодо харчування та використання майна закладів освіти, то приймається місцева програма або вносяться зміни до існуючих програм на предмет забезпечення безоплатним харчуванням членів тероборони на період запровадження воєнного стану в Україні. Також рішенням виконкому визначаються заклади освіти, у яких будуть проводитися розміщення та харчування членівДФГТ (п.п.3,4.17 п.1 ст.8 ЗУ «Про правовий режим воєнного стану»). В разі потреби, в бюджеті для головного розпорядника коштів передбачаються додаткові кошти за відповідним КПКВ по галузі освіти КЕКВ 2230. Розпорядник коштів займається організацією отримання продуктів харчування закладами освіти і проводить фінансування за відповідними КПКВ по галузі.

Аналізуючи соціально-економічний розвиток Васильківської територіальної громади, можна зробити висновок, що головними напрямками (пріоритетами) її соціально-економічного розвитку у післявоєнний період мають стати:

- підтримка Україні та громад з боку США, Великобританії та ЄС для відновлення мирного життя;
- підтримка з боку держави та громади МСП, залучення інвестицій у реальний сектор економіки громади;
- відновлення та розвиток сучасної транспортно-логістичної інфраструктури громади;
- розвиток благоустрою та високої енергоефективності території громад;
- відновлення соціального захисту та забезпечення умов життєдіяльності мешканців громади;
- розвиток культурно-освітніх послуг та розвиток туризму ТГ.

Підтримка визначених пріоритетів дасть змогу розв'язати соціально-економічні проблеми розвитку територіальних громад.

Висновки до третього розділу

1. Відповідно до алгоритму, розглянутого у першому розділі, а також оцінки економічного та соціального аналізу стану розвитку громади та на основі SWOT-аналізу, проведеного у другому розділі нами було визначено основні пріоритети та складові стратегії розвитку Василівської громади до 2027 року.

2. Нами були сформульовані - візія розвідку Василівської громади - «Сформувати умови для змін у житті кожного мешканця на краще», місія - «об'єднуючи людей досягти добробуту та соціально-економічного зростання на основі партнерства влади, бізнесу, громади та її мешканців».

3. Нами були розромлена SMART-модель управління громадою. Виходячи з алгоритму формування стратегії та програми розвитку громади, кожен з пріоритетів формує основні цілі досягнення завдань пріоритету, які позначають певні заходи і програми по їх виконанню, які в свою чергу формують дерево цілей за кожним пріоритетом.

4. У першому пріоритеті передбачається здійснити сприяння розвитку транспортно-логістичної інфраструктури громади та транспортного сполучення. Для цього керівництво ТГ передбачає розробити відповідну комплексну Програму, стратегічною ціллю якої повинно бути досягнення інтеграції діяльності між залізнично-дорожніми вузлами міст Рені та Болграду, створеними логістичними комплексами Василівської ТГ.

5. В окремий стратегічний напрямок виділяється підвищення рівня енергозбереження та ефективності використання енергоресурсів.

6. Різні стартові умови сіл, які об'єдналися в громаду, вимагають визначити та забезпечити дотримання певних стандартів у наданні комунальних послуг, забезпеченні благоустрою, тощо. З цією метою буде створено єдиний комунальний простір. Послуги життєзабезпечення населених

пунктів надаватимуться підприємствами, які знаходяться у комунальній власності.

7. Підсумком розробки стратегічних заходів у п'ятому напрямку має бути програма дій для розвитку соціального захисту та створення безпечних умов життєдіяльності мешканців громади.

8. Можливими сценаріями соціально-економічного розвитку Василівської ТГ до 2027 року є: інерційний (песимістичний) – підтримання існуючого становища, мобілізаційний (реалістичний) – мобілізація зовнішніх і внутрішніх джерел реалізації стратегії, інноваційний (оптимістичний) – залучення інвестиційних ресурсів, впровадження нових інноваційних проектів розвитку.

9. Для кожного сценарію та етапу реалізації стратегії розвитку громади було визначено програми, завдання та проекти, розраховано індикативні показники досягнення цілей розвитку, визначено часові рамки реалізації цих етапів.

10. Однак, 24 лютого 2022 року почалися широкомасштабні воєнні дії російських військ проти нашої незалежної. З цього моменту змінилися як умови, напрями та завдання опрацювання економіки, так і умови роботи і життя українців. В умовах воєнного стану, на нашу думку, має посилитись державне регулювання всіх сфер життя громади. У відповідності до чинного законодавства, в умовах військового стану, ці функції покладені на військові адміністрації (ВА) територіальних одиниць. У рамках чинного законодавства ВА слід оперативніше вирішувати проблеми захисту функціонування ТГ в умовах військового часу.

11. Основним сценарієм воєнного часу є сценарій виживання у форс-мажорних обставинах – в умовах воєнного стану. На наш погляд, оперативними рішеннями розвитку територіальних громад в умовах воєнного стану можуть стати:

- для захисту населених пунктів та жителів громад на місцях створюються формування територіальної оборони, добровольчі батальйони та

волонтерські спільноти. У зв'язку з цим у фінансистів громад з'явилися питання щодо оперативного забезпечення та фінансування підрозділів добровольців, придбання необхідного обладнання, харчування, забезпечення одягом, тощо. Незважаючи на бойові дії, громадам необхідно дотримуватися чинного законодавства. Для використання будь-яких ресурсів має бути підстава і підтвердження цільового використання коштів. Для того, щоб виділяти гроші на заходи з територіальної оборони в громаді має бути прийнята місцева цільова програма, у якій прописані відповідні цілі та завдання. І саме цим документом регламентуються видатки;

- придбання предметів, матеріалів, обладнання та інвентарю для добровольчих формувань територіальних громад (ДФТГ) необхідно робити шляхом надання субвенції з бюджету територіальної громади до державного бюджету. Одержувачами такої субвенції можуть бути військові частини терцентри комплектування та соціальної підтримки, підрозділи Нацгвардії. У виняткових випадках це стосується і придбання пального (ч.2 ст.12 Закону №1702). В разі придбання речей місцевою радою важливо подбати про документальне оформлення цього процесу. Має бути лист командира військового формування чи підрозділу тероборони з обґрунтуванням та визначенням потреби, проведення видатків на підставі місцевої цільової програми за КПКВ 8240, рішення ради про передачу матеріальних цінностей, комісійна передача на підставі акту приймання-передачі, який буде підставою для списання з балансу ОМС цих товарно-матеріальних цінностей.

- що стосується автотранспорту місцевих рад на потреби тероборони, то передача може здійснюватися на умовах безоплатної передачі за рішенням ОМС або на умовах примусового відчуження за рішенням військового командування з погодженням з виконкомом місцевої ради. Поділитися палим із підрозділами тероборони можуть бюджетні установи при умові, що експлуатація їх службового транспорту в умовах воєнного стану неможлива. Безоплатна передача паливно мастильних матеріалів (в т.ч. талонів) в умовах

воєнного стану повинна відбуватися за ініціативою військового командування та визначенням потреби в пальному в листі зверненні.

- щодо харчування та використання майна закладів освіти, то приймається місцева програма або вносяться зміни до існуючих програм на предмет забезпечення безоплатним харчуванням членів тероборони на період запровадження воєнного стану в Україні. Також рішенням виконкому визначаються заклади освіти, у яких будуть проводитися розміщення та харчування членівДФГТ (п.п.3,4.17 п.1 ст.8 ЗУ «Про правовий режим воєнного стану»). В разі потреби, в бюджеті для головного розпорядника коштів передбачаються додаткові кошти за відповідним КПКВ по галузі освіти КЕКВ 2230. Розпорядник коштів займається організацією отримання продуктів харчування закладами освіти і проводить фінансування за відповідними КПКВ по галузі.

12. Аналізуючи соціально-економічний розвиток Васильківської територіальної громади, можна зробити висновок, що головними напрямками (пріоритетами) її соціально-економічного розвитку у післявоєнний період мають стати:

- підтримка Україні та громад з боку США, Великобританії та ЄС для відновлення мирного життя;
- підтримка з боку держави та громади МСП, залучення інвестицій у реальний сектор економіки громади;
- відновлення та розвиток сучасної транспортно-логістичної інфраструктури громади;
- розвиток благоустрою та високої енергоефективності території громад;
- відновлення соціального захисту та забезпечення умов життєдіяльності мешканців громади;
- розвиток культурно-освітнянських послуг та розвиток туризму ТГ.

13. Підтримка визначених пріоритетів дасть змогу розв'язати соціально-економічні проблеми розвитку територіальних громад.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження дозволяють зробити такі висновки:

1. Сполучною ланкою між цілями розвитку ОТГ і існуючими проблемами виступає стратегія. Під стратегією розвитку необхідно розуміти систему дій та рішень органів самоврядування, представників громадськості, бізнесу стосовно вибору, розробки та реалізації стратегії.

2. Інструментами адміністративного методу управління збалансованим розвитком територіальної соціально-економічної системи є заходи заборони, дозволу та примусу. У свою чергу в їх складі доцільно виділити адміністративно-господарські та адміністративно-правові заходи.

3. Нормативно-правове поле, що стосується розробки стратегії в Україні ще не сформована остаточно, а лише перебуває на стадії свого формування, адже залишається безліч питань, які вимагають свого законодавчого унормування. Розробка стратегії передбачає проходження послідовно таких трьох фаз: ухвалення рішення про необхідність розробки плану, стратегічної фази, в якій остаточно визначаються цілі розвитку на певний період, їх виконавці і партнери, розробляється стратегія розвитку, визначаються завдання і результати для кожного з акторів, засоби і методи комунікації, контролю тощо та фази реалізації, на якій реалізується певна стратегія розвитку.

4. Аналіз та основні соціально-економічні тенденції Василівської територіальної громади Болградського району Одеської області відповідав довоєнним вимогам, але не в повній мірі влаштовував баченням керівництва громади. Зокрема, ще не значно росте доля інноваційної продукції, недостатньо розвинуті туризм та індустрія гостинності. Незначні обсяги іноземних інвестицій, кількість робочих місць суттєво не зростає. Транспортні проблеми сполучення за останні роки хоч і не загострилися, але поряд з тим потребує додаткової уваги автомобільне сполучення із госпітальними центрами. Соціальна складова потребує невідкладних корегувань за негативних

демографічних процесів, скороченні питомої ваги працездатного та кваліфікованого населення та від'їзд на більш мотивовану роботу у великі міста країни та за кордон. Екологічна складова існує за наявності невирішених проблем у водовідведенні та в політиці цивілізованого поводження із твердими побутовими відходами. Управлінська сфера – належне місце повинне зайняти «SMART-управління», адміністративний сервіс, що вчасно та якісно надається громадянам. Потребує уваги налагодження взаємозв'язків між місцевою владою, громадою та соціально відповідальним бізнесом відповідно до Закону України «Про державно-приватне партнерство». Також дуже актуальним є ефективне використання переваг громади, що діють в умовах фінансової децентралізації.

5. Як показав аналіз динаміки розвитку економіки громади – Василівська територіальна громада – це насамперед соціально-економічно розвинена громада, адже ми бачимо, як розвивається економіка Василівської територіальної громади, медицина, якій в громаді приділяється велика увага, як стрімко підвищується рівень населення в селах територіальної громади, житловий фонд на 80 % складається із приватного сектору. Всі населені пункти, які входять до Василівської громади електрифіковані, газифіковані, телефонізовані, також є покриття для доступу до мережі Інтернет. Використання бюджетних коштів громади на ремонт шкіл, благоустрою населених пунктів, лікарень, безумовно це сприяє соціально – економічному розвитку громади.

6. Відповідно до алгоритму, розглянутого у першому розділі, а також оцінки економічного та соціального аналізу стану розвитку громади та на основі SWOT-аналізу, проведеного у другому розділі, нами було визначено слідуючі пріоритети стратегії розвитку Василівської громади до 2027 року: розвиток транспортно-логістичної інфраструктури; підтримка реального сектору економіки та залучення інвестицій; підвищення рівня енергозбереження та ефективності використання енергоресурсів; покращення санітарно-екологічного стану та благоустрою території; соціальний захист та

безпечні умови життєдіяльності.

7. Підтримка визначених пріоритетами дасть змогу розв'язати соціально-економічні проблеми розвитку громад в повоєнний період. У першому пріоритеті передбачається здійснити сприяння розвитку транспортно-логістичної інфраструктури громади та транспортного сполучення. Для цього керівництво громади передбачає розробити відповідну комплексну Програму, стратегічною ціллю якої повинно бути досягнення інтеграції діяльності між залізнично-дорожніми вузлами міст Рені та Болграду, створеними логістичними комплексами Василівської ТГ. В окремий стратегічний напрямок виділяється підвищення рівня енергозбереження та ефективності використання енергоресурсів. Різні стартові умови сіл, які об'єдналися в громаду, вимагають визначити та забезпечити дотримання певних стандартів у наданні комунальних послуг, забезпеченні благоустрою, тощо. З цією метою буде створено єдиний комунальний простір. Послуги життєзабезпечення населених пунктів надаватимуться підприємствами, які знаходяться у комунальній власності. Підсумком розробки стратегічних заходів у п'ятому напрямку має бути програма дій для розвитку соціального захисту та створення безпечних умов життєдіяльності мешканців громади.

8. Можливими сценаріями соціально-економічного розвитку Василівської ТГ до 2027 року є: інерційний (песимістичний) – підтримання існуючого становища, мобілізаційний (реалістичний) – мобілізація зовнішніх і внутрішніх джерел реалізації стратегії, інноваційний (оптимістичний) – залучення інвестиційних ресурсів, впровадження нових інноваційних проектів розвитку. Для кожного сценарію та етапу реалізації стратегії розвитку громади було визначено програми, завдання та проекти, розраховано індикативні показники досягнення цілей розвитку, визначено часові рамки реалізації цих етапів.

9. Однак, 24 лютого 2022 року почалися широкомасштабні воєнні дії російських військ проти нашої незалежної. З цього моменту змінилися як умови, напрями та завдання опрацювання економіки, так і умови роботи і життя українців. В умовах воєнного стану, на нашу думку, має посилитись державне

регулювання всіх сфер життя громади. У відповідності до чинного законодавства, в умовах військового стану, ці функції покладені на військові адміністрації (ВА) територіальних одиниць. У рамках чинного законодавства ВА слід оперативніше вирішувати проблеми захисту функціонування ТГ в умовах військового часу. Основним сценарієм воєнного часу є сценарій виживання у форс-мажорних обставинах – в умовах воєнного стану. На наш погляд, оперативними рішеннями розвитку територіальних громад в умовах воєнного стану можуть стати: для захисту населених пунктів та жителів громад на місцях створюються формування територіальної оборони, добровольчі батальйони та волонтерські спільноти. Для використання будь-яких ресурсів має бути підстава і підтвердження цільового використання коштів. Для того, щоб виділяти гроші на заходи з територіальної оборони в громаді має бути прийнята місцева цільова програма, у якій прописані відповідні цілі та завдання.

10. Аналіз сучасного соціально-економічного розвитку Васильківської територіальної громади показав, що головними напрямками (пріоритетами) її соціально-економічного розвитку у післявоєнний період мають стати: підтримка Україні та громад з боку США, Великобританії та ЄС для відновлення мирного життя; підтримка з боку держави та громади МСП, залучення інвестицій у реальний сектор економіки громади; відновлення та розвиток сучасної транспортно-логістичної інфраструктури громади; розвиток благоустрою та високої енергоефективності території громад; відновлення соціального захисту та забезпечення умов життєдіяльності мешканців громади; розвиток культурно-освітнянських послуг та розвиток туризму ТГ. Підтримка визначених пріоритетів дасть змогу розв'язати соціально-економічні проблеми розвитку територіальних громад.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» (від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>
2. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» (від 9 квітня 1999 року № 586-XIV). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>
3. Закон України «Про засади державної регіональної політики» (від 5 лютого 2015 року № 156-VIII). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-19/page>
4. Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» (від 23 березня 2000 року № 1602 - III). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-19/page>
5. Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» (від 8 вересня 2005 року № 2858 - IV) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-20/page>
6. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (від 5 лютого 2015 року № 157-VIII). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-п>
7. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» (від 06.08.2014 № 385). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-25/page>
8. Постанова Кабінету Міністрів «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів» (від 11.11.2015 № 932). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page>
9. Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України «Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності

реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації» (від 31.03.2016 року № 79). URL: <https://decentralization.gov.ua/>

10. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування територіальної організації влади та місцевого самоврядування» (від 01.04.2014 р. № 333-р). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-п>

11. Стратегія економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року (від 21 грудня 2015 року № 32-VII). URL: <https://scholar.google.com/scholar?cluster=16055454138208204021&hl=en&oi=scholar>

12. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

13. Офіційний сайт Головного управління статистики в Одеській області. URL: <http://www.od.ukrstat.gov.ua>

14. Офіційний сайт Василівської ОТГ. URL: <https://vasylivskagr.gov.ua/pasport-gromadi-17-00-32-05-04-2021/>

15. Інформація про продаж сільськогосподарської продукції Тріполі. URL: <https://tripoli.land>

16. Берегой Т. А. Агентство регіонального розвитку як механізм управління розвитком регіону на засадах демократичного врядування, дис. ... кандидата наук з держ. управління: 25.00.02. Одеса. 2008. 250 с.

17. Єрохін С. А. Основні засади формування стратегій соціально-економічного розвитку України / С. А. Єрохін. *Актуальні проблеми економіки*. 2004. № 12. С. 18.

18. Жаліло Я. А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави : монографія. К. : НІСД. 2009. 336 с.

19. Лаврів Л. А. Оцінювання методичного забезпечення стратегічного планування в Україні. Л. А. Лаврів *Наука молода*. 2008. № 9. С. 39-42.

20. Райзберг Б. А. Современный экономический словарь. ИНФРА-М. 1999. 479 с.

21. Ансофф И. Стратегическое управление: пер. с англ. И. Ансофф. – М.: Экономика, 1999. 520 с.
22. Портер М. Конкурентная стратегия: Методика анализа отраслей и конкурентов: пер.с англ. М.: Альбина Бизнес Бук. 2012. 454 с.
23. Минцберг Г. Стратегический процесс: пер. с англ. – СПб.: Питер. 2011. 688 с.
24. Карлофф Б. Деловая стратегия: концепции, содержание, символы: пер. с англ. Б. Карлофф. М.: Экономика. 2001. 239 с.
25. Шершньова З.Є. Стратегічне управління: підручник. К.: КНЕУ. 2009. 699 с.
26. Козлова Л. В. Науково-методичні підходи щодо підвищення ефективності управління соціально-економічним розвитком регіону, дис. ... кандидата екон. наук: 08.00.05. Донецьк. 2013. 218 с.
27. Брусак Р. Л. Стратегічне планування в управлінні розвитком території : електронний посібник. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2010. 173 с.
28. Комплексна стратегія розвитку Львова 2012-2025. Львівська міська рада. 2011. 114 с. URL: http://www.city-institute.org/images/stories/files/strategy_last.pdf.
29. Аверкина М. Ф. Стратегічне управління стійким розвитком міста / М. Ф. Аверкина. *Економічний форум*. 2014. №1. С.90-93.
30. Сментина Н. В. Стратегічне планування соціально-економічного розвитку на мезорівні: теорія, методологія, практика. Одеса: Атлант. 2015. 365 с.
31. Сментина Н.В. Методи, інструменти та механізми управління збалансованим розвитком територіальних систем. *Причорноморські економічні студії*. №20, 2017 С. 20-24
32. Сментина Н.В., Фіалковська А.А. Стратегічне планування місцевого розвитку. Одеса. ОНЕУ. 2019
33. Моделирование социально-экономического развития мезосистем в условиях децентрализации монография за ред. А.І.Ковальова автори: Н.В.

Сментина, А.І. Ковальов, А.З. Підгорний, В.А. Карпов, Т.С. Корольова, Т.В. Павлова, К.В. Вітковська. Одеса: ФОП Гуляєва ВМ. 2019

34. Економіка та організація підприємницької діяльності: навч. посібник за заг. ред. д.е.н. Н. В. Сментини. Київ: ФОП Гуляєва В.М. 2019. 320 с.

35. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України : Закон України № 1602-III від 23 березня 2000 р. *Відомості ВРУ*. 2000. № 25. С.195.

36. Методичні рекомендації щодо формування регіональних стратегій розвитку : Наказ Міністерства економіки та з питань Європейської інтеграції України № 224 від 29 липня 2002 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua>.

37. Порядок розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів : Постанова Кабінету Міністрів України № 932 від 11 листопада 2015 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-п>.

38. Методика розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації : наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України 31.03.2016 № 79. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16/para13#n13>.

39. Hickling A. Managing Decisions: The Strategic Choice Approach / A. Hickling. – Rugby: MANTEC Publications, 2005. 483 с.

40. Шевцова А. О. Креативні стратегії розвитку міст: сутність поняття та підходи до його розуміння. *Український географічний журнал*. 2014 . № 2 . С. 39-43.

41. Хвищун Н. В. Підходи до формування та оцінки ефективності стратегії міста. *Механізм регулювання економіки*. 2012. № 1. С. 175-181.

42. Стратегічне планування як інструмент місцевого розвитку: матеріали міжнар. семінару "Майбутнє Чернігова: чи можливе залучення

інвестицій та приваблення підприємств, населення і туристів до Чернігова та Чернігівського регіону?" [Андрєєва Г. П. та ін.; редкол.: В. М. Бойко, Л. А. Чабак]. Чернігів : Сівер. центр післядиплом. освіти. 2013. 99 с.

43. Стратегія економічного та соціального розвитку міста Одеси до 2022 року. О. : ТЕС. 2013. 79 с.

44. Програма соціально-економічного розвитку міста Подільська на 2017 рік. URL: <http://websystem.kotovsk-city.gov.ua>

45. Маяківська сільська рада Біляївського району, Одеської області. Офіційний Веб-портал. URL: <https://mayakivska-gromada.gov.ua/>

46. Хомич Л.В. Стратегія регіонального розвитку і планування території. Л.В. Хомич. *Стратегічні пріоритети*. №4 (5), 2007 р. С. 142-149.

47. Шершньова З. Є. Стратегічне управління: [навч.-метод. посіб.]. К.: КНЕУ. 2001. 232 с.

48. Журавин Д. П. Формирование механизма реализации муниципальной стратегии. URL: http://journal.vscs.ac.ru/php/jou/28/art28_05.pfp.

49. Ускова Т. В. Управление устойчивым развитием региона: монография Т. В. Ускова. Вологда : ИСЭРТ РАН. 2009. 355 с.

50. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування регіональних стратегій розвитку. Наказ Міністерства з питань європейської інтеграції України N 224 від 29.07.2002. URL: <http://www.uazakon.com/document/spart09/inx09341.htm>

51. ЗДО - ВО Василівська СР Болградський р-н - Одеська область. ІСУО (isuo.org) URL: <http://vasylivskagr.gov.ua/pasport-gromadi-17-00-32-05-04-2021/>

52. Порядок розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 року № 932. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-п/paran17#n17>

53. Zybareva O. Strategically-oriented enterprise management through

information systems / O. Zybareva, L. Verbivska, I. Lopashchuk, O. Kalamani, T. Derkach, N. Smentyna // *International journal of recent technology and engineering (IJRTE)*. 2019. Vol. 8. Issue 2. С. 314-317. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/11759/1/Strategically-oriented%20enterprise%20management%20through%20information%20systems.pdf>

54. МІСЦЕВИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК У ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ: корисні поради та кращі практики. 2021. URL: https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/717/MER_2021_WEB.pdf

55. Звіт Міністерства розвитку громад та територій України про результати роботи у 2019 році URL: <https://www.minregion.gov.ua/press/news/zvit-ministerstva-rozvitku-gromad-ta-teritoriy-ukrayini-pro-rezultati-roboti-u-2019-rotsi/>

56. Офіційний сайт Василівської громади URL: <https://vasylivskagr.gov.ua/pasport-gromadi-17-00-32-05-04-2021/>

57. Карпов В.А. Початкові умови створення та стратегічні напрями розвитку Роздільнянської об'єднаної територіальної громади /*НАУКОВИЙ ВІСНИК ОНЕУ*. № 6 (269). 2019. URL: DOI: 10.32680/2409-9260-2019-6-269-53-67 <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2019/269/pdf/53-67.pdf>

58. Карпов Володимир, Бойко Надія Розробка стратегії економічного і соціального розвитку Маяківської громади. *НАУКОВИЙ ВІСНИК ОНЕУ*. № 5-6 (282-283). 2021. С. 83-90

59. Карпов Володимир, Бойко Надія Розробка стратегії економічного і соціального розвитку Маяківської громади. *НАУКОВИЙ ВІСНИК ОНЕУ*. № 5-6 (282-283). 2021. С. 83-90

60. Карпов В.А., Ковальов А.І. та ін. Стратегія економічного та соціального розвитку міста Одеси до 2022 року Од.: ТЕК, 2013. URL: <http://omr.gov.ua/ru/acts/council/50042/>

61. Карпов В.А., Кучеренка В. Р. та інші. Стратегії розвитку комунального сектору міського господарства. Одеса, ОНЕУ. 2009

62. Стратегічне планування збалансованого розвитку міста

Чорноморська до 2025 року за ред.. А.І.Ковальова, К.: ФОП Гуляєва В.М. 2018

63. Стратегічне планування збалансованого розвитку міста Подільська до 2025 року за ред.. А.І.Ковальова, К.:ФОП Гуляєва В.М. 2018

64. Моделювання соціально-економічного розвитку мезосистем в умовах децентралізації К.: ФОП Гуляєва В.М. 2019 URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/9491>

65. Карпов В.А. Початкові умови створення та стратегічні напрями розвитку Роздільнянської об'єднаної територіальної громади. *НАУКОВИЙ ВІСНИК ОНЕУ*. № 6 (269), 2019. URL: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2019/269/pdf/53-67.pdf>

66. Інструментарій місцевого економічного розвитку: теорія, методологія, практика: монографія. [Ковальов А. І., Корольова Т. С., Сментина Н. В., Павлова Т. В., Карпов В. А., Фіалковська А. А., Котова І. М.]; за заг. ред. А. І. Ковальова. – Київ: ФОП Гуляєва В. М. 2021. 413 с. URL: <https://doi.org/10.33987/978-617-7901-33-3>

ДОДАТКИ

Додаток А.

Перелік стратегічних, операційних цілей та завдань громади за пріоритетами Стратегії

«Сучасна транспортно-логістична інфраструктура»

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 1. СУЧАСНА ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНА ІНФРАСТРУКТУРА	
Операційні цілі	Завдання
1.1. Оптимізація та розвиток існуючої транспортної та логістичної системи	1.1.1. Сприяння створенню та динамічному розвитку транспортного кластера. 1.1.2. Забезпечення розвитку інфраструктури для транспортних кампаній.
1.2. Підвищення якості надання транспортних послуг	1.2.1. Створення належних умов для надання населенню громади доступних і якісних послуг із пасажирських перевезень пасажирським транспортом, підвищення ефективності та надійності функціонування громадського транспорту відповідно до встановлених нормативів і стандартів, будівництво заправок, станції техобслуговування 1.2.2. Облаштування та підтримання на належному рівні пасажирських зупинок у селищах громади. 1.2.3. Створення безпечних умов для швидкісного і комфортного руху на дорогах громади. 1.2.4. Встановлення на транспортних засобах GPS-систем та програмного забезпечення для здійснення постійного контролю за роботою пасажирського транспорту на міських автобусних маршрутах загального користування. 1.2.5. Будівництво та капітальний ремонт проїжджої частини доріг (будівництво дороги Васиївка – Калчева – Кубей). Васиївська сільська рада продовжує звертатись щодо вирішення одного з найважливіших питань для громади – ремонту доріг, що перебувають на балансі Служби автомобільних доріг у Одеській області. Зокрема, це дорога Кубей - Васиївка - Кам'янка - /М-15/. Ремонт цієї дороги вирішив би гостросоціальне питання, адже вона проходить через 2 села громади: с. Калчева, с. Васиївка. 1.2.6. Капітальний ремонт доріг с. Калчева. Це 100% доріг в с. Калчева, комунальної власності Васиївської сільської ради, які потребують капітального ремонту. 1.2.7. Капітальний ремонт доріг с. Голиця. Це 100% доріг в с. Голиця, комунальної власності Васиївської сільської ради, які потребують капітального ремонту. 1.2.8. Капітальний ремонт автомобільної дороги загального користування місцевого значення С160717/Т-16-06/- Каракурт, протяжністю 2,800 км.

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2. ПІДТРИМКА РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ ТА ЗАЛУЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙ

<i>Операційні цілі</i>	<i>Завдання</i>
1.1. Структурна перебудова економіки громади	<p>1.1.1. Створення центру розвитку кооперації та субконтрактації.</p> <p>1.1.2. Створення умов для формування та динамічного розвитку кластерів (транспортного, переробки сільгосппродукції, переробки ТБВ). <i>Створення цехів по переробки сільськогосподарської продукції (будівництво молочного заводу в с. Василівка, цех по первинній переробці шкур овець, кіз і великої рогатої худоби, тощо, будівництво шкірзаводу на основі місцевої сировини, будівництво птахофабрики, будівництво складів зберігання зерна, будівництво сучасної ферми ВРХ).</i></p>
1.2. Сприяння розвитку підприємництва	<p>1.2.1. Поліпшення умов надання адміністративних послуг (<i>будівництво в с. Василівка Центру надання адміністративних послуг</i>).</p> <p>1.2.2. Створення спеціального порталу (у рамках сайту громади) для підприємців з метою захисту їх бізнесу.</p> <p>1.2.3. Створення центру підтримки бізнесу.</p>
1.3. Створення умов для розвитку малого та середнього бізнесу, в тому числі і для виробників с/г продукції	<p>1.3.1. Просування і реклама місцевого виробника, сприяння розвитку малого та середнього бізнесу, зокрема і в аграрній сфері.</p> <p>1.3.2. Розвиток економічних кластерів, в т.ч. сільськогосподарських.</p> <p>1.3.3. Легалізація робочих місць з метою збільшення ПДФО.</p> <p>1.3.4. Мотивація сільських мешканців до створення фермерських господарств.</p>
1.4. Створення привабливого інвестиційного клімату, сприяння інвестиційній діяльності	<p>1.4.1. Просування інвестиційного порталу громади та актуалізація розміщеної на ньому інформації.</p> <p>1.4.2. Постійне оновлення портфелю інвестиційних проектів з урахуванням пропозицій зацікавлених підприємств.</p>

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 3. ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЕНЕРГОРЕСУРСІВ

Операційні цілі	Завдання
<p>1.1. Приведення комунальних послуг до середніх стандартів громади</p>	<p>1.1.1. Реконструкція існуючій водомережі. 1.1.2. Складання перспективного плану реконструкції комунальних послуг 1.1.3. Екологічне забезпечення управління відходами на території громади 1.1.4. Розвиток житлового фонду громади</p>
<p>1.2. Модернізація систем тепло-, водо-, газо-, енергозабезпечення</p>	<p>1.2.1. Реконструкція та модернізація аварійних та амортизованих ділянок мереж тепло-, водо-, газо-, енергопостачання (<i>будівництво водопроводу та нової насосної станції в с. Баннівка</i>)</p>
<p>1.3. Розвиток житлового фонду громади</p>	<p>1.3.1. Підтримка власників житла щодо впровадження енергоощадних технологій. 1.3.2. Створення комунального житлового фонду. 1.3.3. Реалізація програм енергозбереження для житлового фонду.</p>

<p>1.4. Підвищення рівня енергоефективності та промоція використання відновлювальних джерел енергії та енергозбереження</p>	<p>1.4.1. Підвищення ефективності управління енергетичними ресурсами</p> <p>1.4.2. Підтримка проектів енергозбереження та використання відновлювальних джерел енергії (<i>установка сонячних батарей на площі 22 га, установка вітрової станції по дорозі Баннівка – Калчева, будівництво пелетного та брикетного цехів</i>).</p> <p>1.4.3. Реклама державних, регіональних та місцевих програм енергозбереження.</p> <p>1.4.4. Впровадження енергозберігаючих технологій в дошкільних навчальних закладах, загальноосвітніх школах, багатоквартирних будинках.</p> <p>1.4.5. Будівництво об'єктів альтернативних видів енергії – сонячних та вітрових електростанцій (<i>будівництво сонячної електростанції дозволить у перспективі економити значні кошти на електроенергії та зробити свій внесок у відновлення екосистеми планети. Завдяки своєму географічному розташуванню територіальна громада є достатньо цікавою для інвесторів. Однією з причин будівництва СЕС є встановлення законом гарантованого рівня «зеленого» тарифу на електричну енергію з відновлювальних джерел енергії, який прив'язаний до курсу євро та зафіксований до 2030 р., а також зобов'язання держави щодо викупу всього обсягу електроенергії, виробленої з альтернативних джерел енергії</i>).</p>
<p>1.5. Збереження та розвиток соціальної сфери будівель</p>	<p>1.5.1. Паспортизація усіх будівель освітніх, культурних, лікувальних закладів.</p> <p>1.5.2. Підготовка проектів по реконструкції наявної інфраструктури (<i>на обласному та державному рівні розроблена Програма з впровадження централізованого водопостачання та водовідведення, підготовлено проєкт «Будівництво Болградського групового водопроводу сільгосводопостачання в Одеській області» - ТЕО с. Каракурт, с. Василівка, с. Голиця, с. Калчева, с. Баннівка, розпочато роботи щодо будівництва групового водопроводу з Кілійських очисних споруд в напрямку Василівської територіальної громади, ця програма забезпечить якісною питною водою жителів усієї громади</i>).</p> <p>1.5.3. Формування бази даних перспективного використання та рівня соціального навантаження будівель соціальної сфери.</p> <p>1.5.4. Формування проектів термо-модернізації із залученням еко-компаній. Інших джерел фінансування зі збереженням комунальної власності на будівлі.</p>

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 4. ПОКРАЩЕННЯ САНІТАРНО-ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ТА БЛАГОУСТРОЮ ТЕРИТОРІЇ	
<i>Операційні цілі</i>	<i>Завдання</i>
1.1. Збереження та розвиток інфраструктури громади	<p>1.1.1. Реконструкція, ремонт та модернізація зовнішнього освітлення сіл Василівської сільської громади з використанням енергозберігаючих технологій, в результаті чого буде досягнуте раціональне та економне використання коштів бюджету і енергоносіїв.</p> <p>1.1.2. Розробка програми утримання, капітального та поточного ремонту доріг комунальної власності та об'єктів дорожньої інфраструктури. Результативність програми призведе до розвитку підприємств, забезпечить повноцінне проживання, роботу і відпочинок мешканців громади, сприятиме безперешкодному доступу осіб з інвалідністю та інших мало мобільних груп населення до об'єктів дорожньої інфраструктури.</p> <p>1.1.3. Проведення ремонтно-реставраційних робіт на пам'ятках (об'єктах) культурної спадщини для їх збереження і використання громадою.</p> <p>1.1.4. Побудова фільтрувальних станцій та бюветів</p>

<p>1.2. Відповідальне управління навколишнім середовищем та раціональним використанням природних ресурсів</p>	<p>1.2.1. Покращення обізнаності щодо обмежених природних ресурсів та небезпеки для середовища проживання.</p> <p>1.2.2. Поліпшення середовища проживання, важливі природні ресурси зберігаються для майбутніх поколінь.</p> <p>1.2.3. Питання охорони та збереження біорізноманіття є актуальними для Василівської ТГ. Це обумовлено низкою особливостей місцевості, насамперед таких, як незначна площа природних біотопів, швидкі темпи їх трансформації та деградації, зростаючий рівень рекреаційного навантаження, недостатня забезпеченість охороною природних територій, недосконала законодавча база, яка не враховує специфіку місцевих екологічних умов.</p> <p>1.2.4. Основними загрозами біологічного та ландшафтного різноманіття є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - викиди в атмосферне повітря; - забруднення поверхневих та підземних вод; - ґрунтова та повітряна ерозія; - підтоплення територій; - поширення агроландшафтів; - нерівномірна забудова території тощо. <p>1.2.5. Першочергово для ефективного використання та збереження природних територій Василівської територіальної громади необхідно:</p> <ul style="list-style-type: none"> – провести інвентаризацію наявного земельного фонду з метою виявлення, уточнення розмірів та розташування ділянок з природною рослинністю та цілих сільськогосподарських угідь; – затвердити рішенням Василівської територіальної громади перелік земельних ділянок (угідь), де не можна проводити зміну цільового призначення землі, допускати будь-яке капітальне будівництво; – провести фахову інвентаризацію природних та напівприродних, а також пов'язаних з ландшафтом історико-культурних об'єктів та комплексів з метою їх природоохоронної, естетичної та рекреаційної оцінки; – винести на розгляд сесії питання про створення пам'яток природи, заповідних урочищ, природоохоронних об'єктів за результатами інвентаризації фахівцями, які включити до природно-заповідного фонду України; – на базі новостворених природоохоронних об'єктів, а також територій традиційного сільськогосподарського та рекреаційного використання створити локальну екомережу, яка повинна доповнити регіональну екосистему.
--	--

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 5. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ТА БЕЗПЕЧНІ УМОВИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

<i>Операційні цілі</i>	<i>Завдання</i>
<p>1.1. Підвищення якості та доступності медичних послуг</p>	<p>1.1.1. Оптимізація існуючої системи медичної діагностики з метою покращення профілактики захворювань.</p> <p>1.1.2. Спрощення доступу мешканців громади до єдиної інформаційної системи електронної реєстрації і електронного медичного документообігу.</p> <p>1.1.3. Покращення доступності та якості надання медичної допомоги жителям громади, особливо сільської місцевості.</p> <p>1.1.4. Впровадження нових сучасних технологій обстеження та лікування з урахуванням уніфікованих клінічних протоколів.</p>
<p>1.2. Підвищення якості соціального забезпечення мешканців громади</p>	<p>1.2.1. Впровадження економічних, правових і конституційних гарантій ветеранів війни та праці, інших громадян похилого віку, громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, інших вразливих верств населення.</p> <p>1.2.2. Підвищення якості обслуговування пенсіонерів, одиноких громадян та інвалідів.</p>

<p>1.3. Підвищення якості освітніх послуг та розвиток культури</p>	<p>1.3.1. Збереження і розвиток закладів освіти, впровадження сучасних інформаційних технологій, сучасних досягнень педагогічної науки.</p> <p>1.3.2. Приведення матеріально-технічної бази навчальних закладів у відповідність до сучасних стандартів навчально-виховного процесу.</p> <p>1.3.3. Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій управління освітніми процесами, педагогічного менеджменту.</p> <p>1.3.4. Збереження і примноження національного скарбу-фольклору та історично-культурної спадщини.</p> <p>1.3.5. Зміцнення матеріально-технічної бази закладів культури.</p> <p>1.3.6. Реалізація заходів, спрямованих на підтримку системи естетичного виховання дітей та молоді.</p> <p>1.3.7. Створення умов для розвитку самодіяльної народної творчості, підтримка творчих колективів, збереження культурних традицій.</p>
<p>1.4. Розвиток здорового способу життя</p>	<p>1.4.1. Створення розвиненої інфраструктури для заняття спортом і активного відпочинку для всіх верств населення.</p> <p>1.4.2. Проведення спортивних змагань різних рівнів та залучення до занять фізичною культурою та спортом різних верств населення.</p> <p>1.4.3. Створення умов щодо доступності заняттям масовим спортом на спортивних об'єктах.</p> <p>1.4.4. Залучення широких верств населення в масовий спорт, популяризація здорового способу життя.</p> <p>1.4.5. Розвиток дитячо-юнацького спорту.</p> <p>1.4.6. Реконструкція існуючих спортивних споруд.</p>
<p>1.5. Підвищення якості туристичного продукту</p>	<p>1.5.1. Формування мапи туристичних об'єктів.</p> <p>1.5.2. Виготовлення та розміщення елементів означення населених пунктів, вулиць, туристичних об'єктів.</p> <p>1.5.3. Формування мобільних додатків та баз даних туристичних об'єктів.</p> <p>1.5.4. Облаштування дорожньої інфраструктури та об'єктів туристичної інфраструктури.</p> <p>1.5.5. Створення публічних просторів багатофункціонального призначення.</p> <p>1.5.6. Розроблення календаря фестивальних подій.</p>

Додаток Б

Перспективний план реалізації проектів громади

2. Будівництво молочного заводу в с. Василівка.

На території Василівської громади налічується овець - 12000, корів - 330, кіз - 880. Підприємство молочної промисловості дозволить переробку коров'ячого, козиного, овечого молока. За допомогою сучасного устаткування можна випускати:

- пастеризоване, нормалізоване по жирності молоко;
- кисломолочні продукти;
- м'які сири, тверді сири;
- вершкове масло.

Також на підприємстві можна відкрити **цех по первинній переробці шкур овець, кіз і великої рогатої худоби.**

3. Завершення будівництва в с. Василівка Центру надання адміністративних послуг.

У Василівській раді на теперішній час немає власних коштів для здійснення проекту «Капітальний ремонт громадської будівлі під центр надання адміністративних послуг за адресою: вул. Миру, 112 А в с. Василівка Болградського району, Одеської області».

Метою проекту є забезпечення можливості надання адміністративних послуг жителям територіальної громади, а також прилеглих населених пунктів, особливо особам з інвалідністю та іншим маломобільним групам населення.

Завдяки відкриттю нового ЦНАП мешканці громади, а це близько 11,5 тисяч жителів, зможуть доступно, якісно та швидко отримувати адміністративні послуги в новому сучасному приміщенні.

4. Будівництво сонячної електростанції в с. Василівка, с. Каракурт.

Будівництво сонячної електростанції дозволить у перспективі економити значні кошти на електроенергії та зробити свій внесок у відновлення екосистеми планети.

Завдяки своєму географічному розташуванню територіальна громада є достатньо цікавою для інвесторів. Однією з причин будівництва СЕС є встановлення законом гарантованого рівня «зеленого» тарифу на електричну енергію з відновлювальних джерел енергії, який прив'язаний до курсу євро та зафіксований до 2030 р., а також зобов'язання держави щодо викупу всього обсягу електроенергії, виробленої з альтернативних джерел енергії.

5. На теперішній час залишається відкритим питання **щодо відсутності централізованого водопостачання та водовідведення на території всієї громади.**

На обласному та державному рівні розроблена Програма з впровадження централізованого водопостачання та водовідведення, Проект "Будівництво Болградського групового водопроводу сільгосводопостачання в Одеській області" ТЕО с. Каракурт, с. Василівка, с. Голиця, с. Калчева, с. Баннівка. У 2021 році з державного бюджету виділено 90 млн. грн. та розпочаті роботи щодо будівництва групового водопроводу з Кілійських очисних споруд в напрямку Василівської територіальної громади. Ця Програма забезпечить якісною питною водою жителів усієї громади.

Перспективний план села Калчева:

1. Капітальний ремонт Калчівського будинку культури. Потребують ремонту перший поверх, фасад та прилегла територія.
2. Капітальний ремонт Калчівського ЗЗСО. Потребують заміна опалення, даху, вікон.

3. Благоустрій сільського стадіону. Проведення освітлення території стадіону.
4. Будівництво дороги Василівка – Калчева - Кубей. Василівська сільська рада продовжує звертатись щодо вирішення одного з найважливіших питань для громади – ремонту доріг, що перебувають на балансі Служби автомобільних доріг у Одеській області. Зокрема, це дорога Кубей - Василівка - Кам'янка - /М-15/. Ремонт цієї дороги вирішив би гостросоціальне питання, адже вона проходить через 2 села громади: с. Калчева, с. Василівка. Найгірша ситуація на даному автошляху між населеними пунктами – дорога вкрай розбита. Ця дорога знаходиться в аварійному стані, асфальтного покриття практично вже немає. У несприятливу погоду дуже важко добиратися з одного населеного пункту в інший.
5. Капітальний ремонт доріг с. Калчева. Це 100% доріг в с. Калчева, комунальної власності Василівської сільської ради, які потребують капітального ремонту. Дороги вкрай розбиті та лише три з них мають тверде асфальтне покриття, яке з роками.
6. Капітальний ремонт дошкільно-учбової установи ясла-садок «Казка» по вул. Центральна 104-А в с. Калчева Болградського району, Одеської області.

Актуальність проекту полягає в необхідності створення належних умов для перебування та отримання дошкільної освіти шляхом капітального ремонту дошкільної установи, забезпечення доступності та покращення якості навчання.

Основною проблемою, на вирішення якої спрямований проект, є відсутність у закладі дошкільної освіти с. Калчева впродовж тривалого часу капітального ремонту, реконструкції та модернізації приміщень, систем теплопостачання, фасаду, інженерних комунікацій тощо.

Додаток В

ПРОГРАМА економічного і соціального розвитку Василівської ТГ на 2021 рік ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Програма економічного і соціального розвитку Василівської ТГ на 2021 рік (далі – Програма) розроблена відповідно до Конституції України (ст. 119), законів України «Про засади державної регіональної політики», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», постанови Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 року № 621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету» (із змінами і доповненнями).

I. Мета програми

Основною метою є поліпшення умов життєдіяльності і підвищення добробуту населення громади, зміцнення економічного потенціалу, створення сприятливих умов для стабільного, ефективного та конкурентоспроможного аграрного сектору громади, розвиток та підтримка підприємництва, забезпечення надання якісних і доступних послуг закладами та установами, покращення стану дорожнього покриття, впровадження енергозберігаючих технологій на об'єктах комунальної сфери громади.

II. Пріоритети розвитку сільської громади

- Забезпечення зростання дохідної частини бюджету сільської громади та підвищення ефективності використання бюджетних коштів.
- Підвищення рівня енергозбереження та ефективності використання енергоресурсів у всіх сферах господарювання.
- Ефективне використання земельних ресурсів громади та об'єктів комунальної власності громади.
- Сприяння створенню привабливого інвестиційного клімату територіальної громади шляхом реалізації інвестиційних проєктів, спрямованих на соціально-економічний розвиток.
- Покращення санітарно-екологічного стану та благоустрою території Василівської громади.
- Забезпечення функціонування соціальної та гуманітарної сфери на рівні державних стандартів, подальший розвиток дошкільної та загальної середньої освіти.
- Сприяння розвитку малого та середнього підприємництва, приватної ініціативи.

III. Шляхи досягнення та основні заходи (завдання) щодо реалізації пріоритетів

– Забезпечення зростання дохідної частини бюджету громади та підвищення ефективності використання бюджетних коштів шляхом всебічного врахування впливу всіх факторів та прогнозування наслідків на формування динаміки і структури дохідної та видаткової частини бюджету Василівської ТГ.

– Підвищення рівня енергозбереження та ефективності використання енергоресурсів у всіх сферах господарювання шляхом впровадження енергозберігаючих заходів та технологій, перш за все, в тих установах, що є найбільшими споживачами енергоносіїв та мають високу потенційну економічну ефективність впровадження енергозберігаючих заходів.

– Ефективне використання земельних ресурсів громади та об'єктів комунальної власності громади методом проведення роз'яснювальних робіт по недопущенню вирощування сільськогосподарських культур у межах санітарно-захисної зони, здійснення комплексного підходу удосконалення системи планування та надання послуг з благоустрою, підвищення якості ремонту, утримання об'єктів благоустрою.

– Сприяння по створенню привабливого інвестиційного клімату територіальної громади шляхом реалізації інвестиційних проєктів, спрямованих на соціально-економічний розвиток. Розроблення програми, яка визначатиме комплекс заходів, спрямованих на створення організаційно-економічних умов для збільшення надходжень як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій в громаду, запровадження механізмів організаційного об'єднання інтересів органів місцевого самоврядування і приватного бізнесу щодо реалізації суспільно важливих проєктів в усіх сферах діяльності Василівської сільської громади.

- Покращення санітарно-екологічного стану та благоустрою у Василівській ТГ. Виконання програми по досягненню екологічно безпечних умов для проживання населення. Забезпечення умов проживання в чистій, екологічно безпечній громаді.
- Забезпечення функціонування соціальної та гуманітарної сфери на рівні державних стандартів, подальший розвиток дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти. Організація навчально-методичного, кадрового забезпечення закладів освіти, вдосконалення професійної кваліфікації педагогічних працівників. Створення належних умов для навчання та виховання дітей з інвалідністю.

- Інформаційна підтримка розвитку малого та середнього підприємництва через електронні засоби інформації. Проведення для підприємців круглих столів, за участю контролюючих органів.

Благоустрій:

Реконструкція, ремонт та модернізація зовнішнього освітлення сіл Василівської ТГ з використанням енергозберігаючих технологій, в результаті чого буде досягнуте раціональне та економне використання коштів бюджету і енергоносіїв.

Реалізація програми утримання, капітального та поточного ремонту доріг комунальної власності та об'єктів дорожньої інфраструктури. Результативність програми призведе до розвитку підприємств, забезпечить повноцінне проживання, роботу і відпочинок мешканців громади, сприятиме безперешкодному доступу осіб з інвалідністю та інших мало мобільних груп населення до об'єктів дорожньої інфраструктури.

Проведення ремонтно-реставраційних робіт на пам'ятках (об'єктах) культурної спадщини для їх збереження і використання громадою.

Забезпечення екологічної та техногенної безпеки жителів громади буде здійснюватися шляхом:

- забезпечення населення якісною питною водою;
- вирішення проблем з побутовими відходами.

Соціальне забезпечення:

Діяльність органів влади в сфері соціального захисту та соціального обслуговування населення спрямована на реалізацію пріоритетних завдань, визначених державною соціальною політикою, впровадженням економічних, правових і конституційних гарантій ветеранів війни та праці, інших громадян похилого віку, громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, інших вразливих верств населення. Значна увага буде приділятися обслуговуванню пенсіонерів, самотніх громадян та інвалідів.

Охорона здоров'я:

Придбання медичного обладнання за рахунок грантів та проекту міжнародної технічної допомоги, для сучасної діагностики та лікування захворювань із впровадженням нових медичних технологій.

Фінансування передбачене Планом заходів, буде здійснюватися за рахунок коштів підприємств, місцевого бюджету, інвесторів, а також коштів державного бюджету, що спрямовуються на реалізацію державних цільових програм, та інших джерел не заборонених чинним законодавством.

Освіта:

Основними пріоритетами розвитку галузі є:

- збереження і розвиток закладів освіти, впровадження сучасних інформаційних технологій, сучасних досягнень педагогічної науки;
- приведення матеріально-технічної бази навчальних закладів у відповідність до сучасних стандартів навчально-виховного процесу;
- впровадження інформаційно-комунікаційних технологій управління освітніми процесами, педагогічного менеджменту.

Культура:

Основним завданням є:

- збереження і примноження національного скарбу-фольклору та історично - культурної спадщини;
- зміцнення матеріально-технічної бази закладів культури;
- реалізація заходів, спрямованих на підтримку системи естетичного виховання дітей та молоді;
- створення умов для розвитку самодіяльної народної творчості, підтримка творчих колективів, збереження культурних традицій;

Спорт:

Особлива увага спрямована на заходи з популяризації здорового способу життя кожної людини впродовж усього життя, підвищення престижу спорту, поліпшення стану здоров'я, профілактики захворювань та фізичної реабілітації.

Основними напрямками розвитку фізичної культури і спорту є:

- створення умов для доступності заняттями масовим спортом на спортивних об'єктах;
- залучення широких верств населення в масовий спорт, популяризація здорового способу життя;
- розвиток дитячо-юнацького спорту;
- реконструкція існуючих спортивних споруд.

Фінансування пріоритетних напрямків, в тому числі через місцеві цільові програми, буде здійснюватися з урахуванням реальних можливостей місцевого бюджету, а також виділених фінансових ресурсів державного, обласного та районного бюджетів. Програма включає оцінку поточної ситуації в сільській громаді, на підставі якої визначаються пріоритетні завдання, напрямки і способи їх реалізації.

Для нормального функціонування установ соціально-культурної сфери та надання відповідних послуг населенню необхідним є їх достатня і своєчасне фінансування, рівень якого повинен бути не нижче гарантованих соціальних нормативів. Установам, крім обов'язкових за профілем, необхідно надавати різноманітні платні послуги для поповнення свого бюджету. Для фінансової та матеріальної підтримки галузей активно залучати громадські організації, підприємства, допомога меценатів та спонсорів.

Виконання завдань, визначених в основних напрямках розвитку громади, буде здійснюватися шляхом поліпшення інвестиційного клімату, посилення мотивації органів місцевого самоврядування та місцевих бюджетів.

Досягнення цілей Програми повинно бути забезпечено шляхом належного виконання повноважень, встановлених законодавчими актами України, як органами виконавчої влади, так і органом місцевого самоврядування. Крім того, в рамках реалізації районних цільових програм, буде проводитися планова поетапна робота в окремих сферах життєдіяльності села із залученням підприємств та організацій села незалежно від форми власності.

Контроль за виконанням Програми здійснюється виконавчим комітетом Василівської ТГ. Основними формами контролю за реалізацією завдань, інвестиційних проектів, соціальних заходів та основних показників Програми будуть:

- щоквартальна звітність структурних підрозділів Василівської ради про стан виконання відповідних розділів Програми на засіданні виконавчого комітету;
- щоквартальне проведення моніторингу та надання узагальненої звітності про хід реалізації Програми депутатському корпусу.

Додаток Г

Перелік проєктів до стратегії
Василівської територіальної громади
на період до 2027 року (с. Банівка)

1. Будівництво винзаводу по трасі Т-16.
2. Установка сонячних батареї на площі 22 га.
3. Установка вітрової станції по дорозі Баннівка - Калчева.
4. Розробка піщаного кар'єру.
5. Створення рекреаційного ресурсу на Банківському водосховище з відкриттям равликової ферми.
6. Розробка підземних ходів для організації туристичного маршруту.
7. Будівництво заправок.
8. Будівництво станції техобслуговування.
9. Будівництво водопроводу в с. Баннівка.
10. Будівництво сучасної ферми ВРХ.
11. Поліпшення соціальної інфраструктури села (дороги, школа, дитячий садок, будинок культури, ФАП, бювет).
12. Будівництво нової насосної станції.
13. Установка пелетного цеху.
14. Установка брикетного цеху.
15. Будівництво складів зберігання зерна (по вул. Гагаріна 1 А).
16. Будівництво птахофабрики).
17. Будівництво дитячих будинків.
18. Створення опорної школи в с. Баннівка.

**Перелік проектів до стратегії
Василівської територіальної громади
на період до 2027 року (с. Баннівка)**

1. Будівництво винзаводу по трасі Т-16.
2. Установка сонячних батареї на площі 22 га.
3. Установка вітрової станції по дорозі Баннівка - Калчева.
4. Розробка піщаного кар'єру.
5. Створення рекреаційного ресурсу на Банківському водосховище з відкриттям равликової ферми.
6. Розробка підземних ходів для організації туристичного маршруту.
7. Будівництво заправок.
8. Будівництво станції техобслуговування.
9. Будівництво водопроводу в с. Баннівка.
10. Будівництво сучасної ферми ВРХ.
11. Поліпшення соціальної інфраструктури села (дороги, школа, дитячий садок, будинок культури, ФАП, бювет).
12. Будівництво нової насосної станції.
13. Установка пелетного цеху.
14. Установка брикетного цеху.
15. Будівництво складів зберігання зерна (по вул. Гагаріна 1 А).
16. Будівництво птахофабрики.
17. Будівництво дитячих будинків.
18. Створення опорної школи в с. Баннівка.

**Перелік проектів до стратегії
Василівської територіальної громади
на період до 2027 року (с. Каракурт)**

1. Будівництво сонячної електростанції. Перспективна площа земельної ділянки 25 га.
2. Відкриття розважального центру з готелем на базі табору "Мрія".
3. Відкриття цеху по первинній переробці:
 - 3.1. шкур овець, кіз;
 - 3.2. переробці молочних продуктів.
4. Відкриття цеху з виготовлення тротуарної плитки, сітки рабиці, обробки деревини.
5. Розробка двох піщаних кар'єрів.
6. Будівництво централізованого водопостачання та водовідведення.
7. Поліпшення соціальної інфраструктури села:
 - 7.1. Капітальний ремонт Каракуртського ЗЗСО (заміна підлоги, дверей у кабінетах);
 - 7.2. Благоустрій території Каракуртського ЗЗСО;
 - 7.3. Будівництво спортивного комплексу в Каракуртському ЗЗСО;
 - 7.4. Капітальний ремонт даху Будинку культури с. Каракурт;
 - 7.5. Капітальний ремонт приміщень Каракуртського Будинку культури;
 - 7.6. Капітальний ремонт системи опалення Каракуртського Будинку культури.
 - 7.7. Будівництво шкільної їдальні;
 - 7.8. Капітальний ремонт амбулаторії ЗПСМ с. Каракурт;
 - 7.9. Капітальний ремонт комунальних доріг;
 - 7.10. Буріння свердловини з встановленням бювету.

ІНФОРМАЦІЯ

КУ «Дитячий оздоровчий заклад табір «Мрія»

1. Дата зонування -1960 рік.
2. З 2011 року назва - Комунальна установа «Дитячий оздоровчий заклад табір «Мрія» (КУ ДОЗ табір «Мрія»).
3. Керівник – директор Чеглатонев Михайло Борисович, 1956 року народження, освіта – вища, технічна. Працює директором з грудня 2011 року.
4. Площа земельної ділянки - 7,01га.
5. Місце розташування 12 км. від м. Болград по трасі Болград – Ізмаїл, на березі озера Ялпуг.

6. Юридична адреса: с. Каракурт, вулиця Лиманна, буд.139, Василівської сільської ради, Болградського району, Одеської області.
7. Площа будівель – в 500 м²???, 16 спальних корпусів, з них 8 деревинних (фінські домики) – 1960 року забудови, потребують капітального ремонту, 8 кам'яних корпусів – 1967 року забудови з них №11,12,13,14, потребують капітального ремонту, їдальня та піщеблок на 150 місць – 1967 року забудови, піщеблок потребує капітального ремонту.
8. Вмістимість – 300 місць, наявність ліжок, постільної білизни, м'якого інвентарю – 220.
9. Водопровід локальний від двох штатних колодязів, каналізація локальна, є 7 вигрібних ям.
10. Заклад, забезпечено холодильним обладнанням, обладнанням для приготування їжі, обладнанням для стійки білизни.
11. КУДОЗ Табір «Мрія» - має третю категорію. Остання атестація була у 2019 році.

Для подальшого функціонування дитячого оздоровчого табору "Мрія", виконання завдань з оздоровлення дітей і виконання вимог Держпродспоживслужби, санітарно-епідеміологічної служби, органів МНС та правопорядку необхідно:

1. Один раз на 3 роки проводити обробку дерев'яних конструкцій приміщень де перебувають діти (спальні корпуси, харчоблок та їдальня) протипожежним розчином.

Вартість робіт приблизно 120 000 – 150 000 грн.

Остання обробка була в 2019 році.

2. Проектування та установка протипожежної сигналізації.
Орієнтовна вартість - від 750 000 до 850 000 грн.

3. Провести капітальний ремонт харчоблоку та їдальні. Заміна даху, капітальний ремонт внутрішніх приміщень харчоблоку, водопроводу, каналізації. Заміна мийок, придбання та встановлення сушарок для рук .

Орієнтовна вартість – 450 000 грн.

4. Капітальний ремонт спальних корпусів №10, №11, №12, №13, №14, №15, №16. Заміна шиферних дахів на профнастил, заміна дерев'яних вікон та дверей на металопластикові.

Орієнтовна вартість – 3 780 000 грн.

5. Будівництво стаціонарного басейну для купання дітей водою від озера Ялпуг.
Орієнтовна вартість - 600 000 грн.

6. Прокладка нового водопроводу і каналізації по всьому табору.
Орієнтовна вартість – 600 000 - 700 000 грн.

7. Відновлення сітчастої огорожі табору більше 800 метрів в довжину, висота 2 метри.

Орієнтовна вартість 300 000 - 320 000 грн.

8. Придбання:

- нові сучасні одномісні ліжка (200 шт.) - 600 000 грн
- постільна білизна (простирадла, наволочки) (600 комплектів) - 120 000 грн
- стільці (200 шт.) - 70 000 грн
- шафи для одягу (64 шт.) - 40 000 грн

Всього буде потрібно приблизно від 7 310 000 до 7 530 000 грн.

Для більш точного визначення всіх витрат потрібно комісійно обстежити об'єкт і провести з багатьох видів проектування робіт ліцензійної проектною організацією.

Перелік проектів до стратегії

Василівської територіальної громади

на період до 2027 року (с. Калчева)

7. Капітальний ремонт Калчівського будинку культури. Потребують ремонту перший поверх, фасад та прилегла територія.
8. Капітальний ремонт Калчівського ЗЗСО. Потребують заміна опалення, даху, вікон.
9. Благоустрій сільського стадіону. Проведення освітлення території стадіону.
10. Будівництво дороги Василівка – Калчева - Кубей. Василівська сільська рада продовжує звертатись щодо вирішення одного з найважливіших питань для громади – ремонту доріг, що перебувають на балансі Служби автомобільних доріг у Одеській області. Зокрема, це дорога Кубей - Василівка - Кам'янка - /М-15/. Ремонт цієї дороги вирішив би гостросоціальне питання, адже вона проходить через 2 села громади: с. Калчева, с. Василівка. Найгірша ситуація на даному автошляху між населеними пунктами – дорога вкрай розбита. Ця дорога знаходиться в аварійному стані, асфальтного покриття практично вже немає. У несприятливу погоду дуже важко добиратися з одного населеного пункту в інший.
11. Капітальний ремонт доріг с. Калчева. Це 100% доріг в с. Калчева, комунальної власності Василівської сільської ради, які потребують капітального ремонту. Дороги вкрай розбиті та лише три з них мають тверде асфальтне покриття, яке з роками.
12. Капітальний ремонт дошкільно-учбової установи ясла-садок «Казка» по вул. Центральна 104-А в с. Калчева Болградського району, Одеської області.

Актуальність проекту полягає в необхідності створення належних умов для перебування та отримання дошкільної освіти шляхом капітального ремонту дошкільної установи, забезпечення доступності та покращення якості навчання.

Основною проблемою, на вирішення якої спрямований проект є відсутність у закладі дошкільної освіти с. Калчева в продовж тривалого часу капітального ремонту, реконструкції та модернізації приміщень, систем теплопостачання, фасаду, інженерних комунікацій тощо.

**Перелік проектів до стратегії
Василівської територіальної громади
на період до 2027 року (с. Голиця)**

1. Капітальний ремонт амбулаторії ЗПСМ с. Голиця.
2. Капітальний ремонт доріг с. Голиця. Це 100% доріг в с. Голиця, комунальної власності Василівської сільської ради, які потребують капітального ремонту.
3. Будівництво сільського стадіону.
4. Капітальний ремонт дороги - Виноградне – Голиця – Т –16 – 06.
5. Будівництво житлового будинку для пристарілих людей.
6. Будівництво свердловини для видобування йодованої питної води.